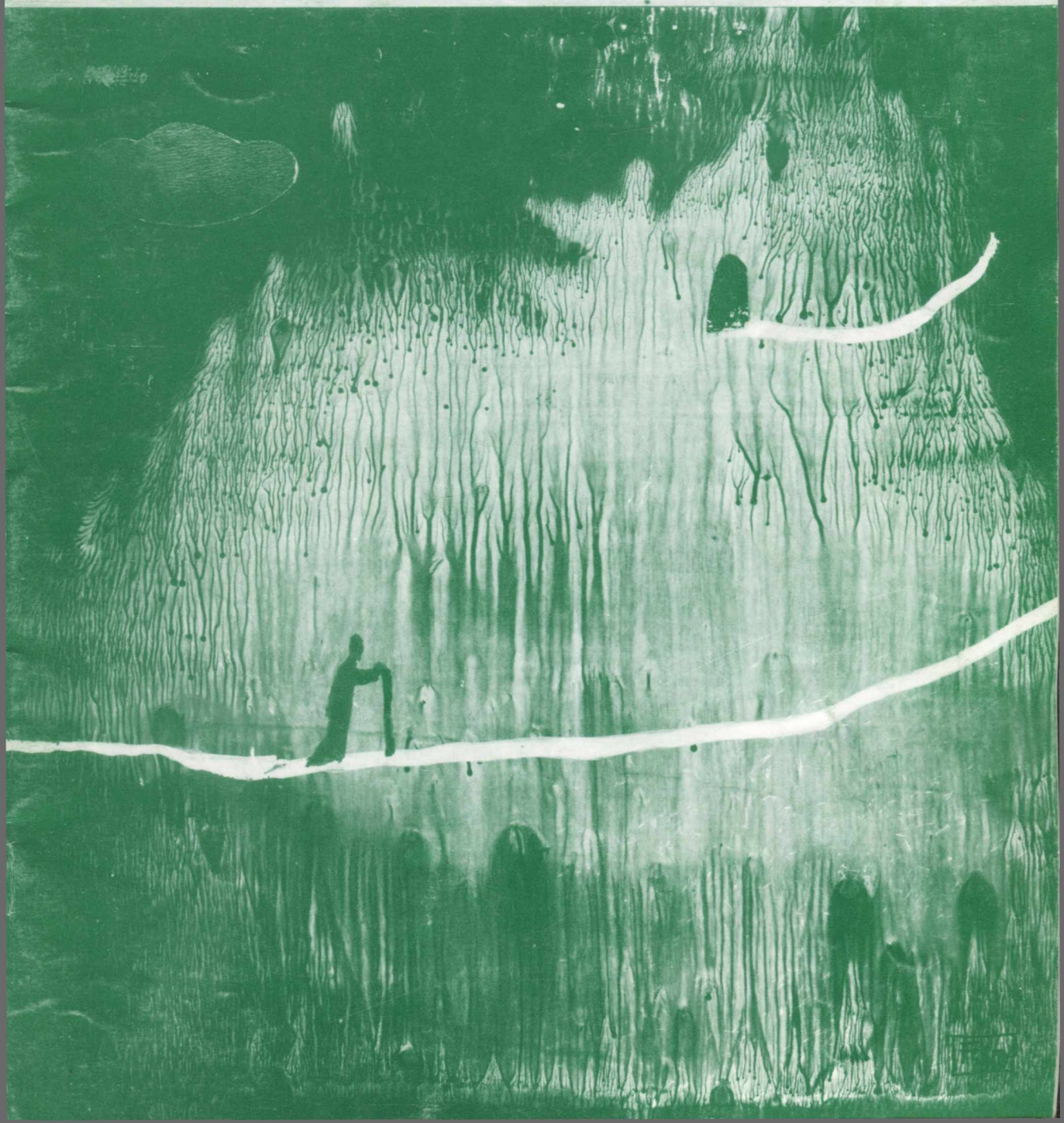

Laiškai lietuviams

FEBRUARY 1991 VASARIS

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA	37	Liet. Kardinolas, Arkivysk., Vysk.
LIETUVA — TU MANO UOLA	41	Vytautas Kasniūnas
ŽMONIJOS NUODĖMINGUMO KLAUSIMAS	43	V. Bagdanavičius, M.I.C.
VISUOMET DŽIAUKITĖS	47	Chiara Lubich
POKALBIS SU KARD. J. BERNARDINU	48	K.J. Ambrasas, S.J.
MOTERŲ KOVA UŽ LYGIAS TEISES	51	Nina Gailiūnienė
VIENYBĖS ESMĖ	55	Kostas Paulius
RŪTA LIETUVIŲ PAPROČIUOSE	57	Danutė Bindokienė
TĖVYNĖJE	60	Gediminas Vakarīs
KNYGOS	63	A.R.
BROLIAI JUŠKOS SUGRĮŽO Į TĖVYNĘ	64	Algirdas Sabaliauskas
ATGARSIAI	67	Red.
ĮVAIRYBĖS	68	Red.
ŠYPSULIAI	69	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	69	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš neseniai išėjusios knygos
 "Lithuanian celebrations — Lietuvių šventės".

Viršelio piešinys — dail. Filomenos Linčiūtės-Vaitiekūnienės.

Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

Laiškai lietuviams

1991 / VASARIS – FEBRUARY / VOL. XLII, NO. 2

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA SKELBIA KRIKŠČIONIŠKOS ŠEIMOS METUS

“Šeima — Tautos ir Bažnyčios ląstelė”.
“Šeima — namų Bažnyčia”.

Šie plačiai paplitę neginčijami posakiai išreiškia tvirtą žmonių įsitikinimą šeimos svarba asmeniui, visuomenei, tautai, valstybei ir Bažnyčiai. Šeimoje — tėvų, brolių, seserų meilės aplinkoje darniai skleidžiasi vaiko asmenybė. Vyresniųjų pavyzdys, bendravimas su jais išmoko žmogiškai gyventi ir dorai apsispręsti. Darni šeima padeda sėkmingai pereiti per brendimo audras, kai nebe vaikas ir dar ne suaugusis ir maištauja, ir glaudžiasi, ir nori būti suprastas, pats savęs gerai nesuprasdamas.

Kas, išsiugdęs jaunystės metais kilnią pasaulėžiūrą, gerą ir tvirtą charakterį, susiranda tokį patį gyvenimo draugą ar draugę ir sukuria naują Dievo palaimintą šeimą — laimingas! Kartu su rūpesčiais ir pareigomis jam teks ir daug labai gražių džiaugsmų. O palinkęs po metų ir darbų našta, neliks vienišas, nes iki pat amžinybės slenksčio ir dar toliau palydės jį gerų vaikų globa ir meilė.

Nuostabi yra Viešpaties Dievo meilė žmogui. Šv. Rašte ji jautriai pavaizduota tėvo ir motinos meilės kūdikiui vaizdais. “Kaip tėvas kad kūdikį kelia prie skruosto... Argi gali

Atstatytųjų Trijų kryžių šventinimo vakarą

Juozo Polio nuotr.

motina kūdikį savo užmiršti, — bet jeigu ir ji jį užmirštų, aš tavęs neužmiršiu...” (Plg. Iz 49,15).

Kęstučiui ir Birutei dėkojame už Vytautą Didįjį, Kazimierui ir Elzbietai — už šventąjį Kazimierą, Karoliui Juozapui ir Emilijai Vojtyloms — už Joną Paulių II. Dėkojame spaudos draudimo laikų motinoms, prie ratelio iš maldaknygės išmokiusioms savo vaikus lietuviškas raides pažinti, ir tėvams, maldaknygę, kalendorių, elementorių per sieną nešusiems, slėpusiems ir už juos kentėjusiems. Tvirtoms, doroms šeimoms esame dėkingi už perteiktą protėvių dvasią ir šiandieninio Atgimimo darbininkams; dėkingi ištvėringoms katalikiškoms šeimoms, išpuoselėjusioms tikėjimo ugnelę žvarbiems valstybinio ateizmo vėjams pučiant.

Šiandien, atkuriamos Nepriklausomos valstybės slenkstyje, istorinę Bažnyčios naujų užduočių valandą, mes, Dievo Apvaizdos sutvarkymu, Lietuvos Vyskupai, laikome didžios svarbos reikalu, pabrėžti krikščioniškos šeimos reikšmę mūsų tautos ateičiai, priminti mūsų tikintiesiems ir visai tautai bei visuomenei prigimtinius ir krikščioniškus šeimos kūrimo, jos paskirties ir ugdymo pagrindus, ir todėl

1991-uosius metus skelbiame KRIKŠČIONIŠKOS ŠEIMOS METAIS.

Kuo juos pažymėsime?

Bažnyčia stengsis Lietuvos žmones su pažindinti su labai kilnia krikščioniškąja santuokos ir šeimos samprata; tai darysime Ganytojų laiškais, kunigų pamokslais, krikščioniškų organizacijų renginiais, katalikų spaudos straipsniais bei leidiniais, pagal galimybę ir per kitas informacijos priemones. Pakviesime priimti Santuokos sakramentą poras, lig šiol gyvenusias šeimos gyvenimą be Bažnyčios palaiminimo, nors nebuvo jiems bažnytinės teisės kliūčių. Raginsime grįžti prie savo vaikų tėvus ir motinas, juos palikusius. Raginsime taikintis susipykusius sutuoktinius ir visus, kas tik gali, padėti

jiems nesugriauti šeimos židinių. Kviesime į kantrybę, pakantumą, atsižvelgimą vieni į kitus, kad šeimos taptų atgaivos vieta, ramybės ir vilties oazėmis, tarpusavio pagalbos ir paguodos židiniais.

Didžiulę svarbą šeimos laimingumui turi būsimų sutuoktinių pasirengimas jai. Todėl raginame ir raginsime tėvus, auklėtojus, kunigus, informacijos priemonių darbuotojus išmintingai prisidėti, kad jaunimas įgytų garbingą draugystės, santuokos bei šeimos gyvenimo, vyro ir moters intymumo sampratą, kad norėtų ir mokėtų tvardyti savo polinkius, visada jaustų atsakomybę už jaunystės ar viso gyvenimo draugės ir draugo likimą. Kviesime patį jaunimą ugdyti save pagal taurias lietuviškas bei krikščioniškas tradicijas, nesivaikyti menkaverčių pavyzdžių, vis tiek, ar iš Rytų, ar iš Vakarų jie ateitų.

Šeimoje sūpuojamas tautos gyvybės lopšys. Todėl remsime medikų, pedagogų ir visų Tėvynės mylėtojų rūpinimąsi gyvybės išsaugojimu nuo pat jos pradžios ir teisingu tolesniu jos išugdymu. Remsime pasitangas suteikti motinoms galimybę kuo daugiau atsidėti vaikučių auginimui, tėvams — galimybę deramai šeimą išlaikyti ir taip pat kuo daugiau vaikų ugdyme dalyvauti.

Lig šiol daugiausia kalbėjome apie vyresniosios kartos pareigas jaunesniajai. Neužmirškime ir antros medalio pusės — teisioginio IV Dievo įsakymo skambesio: “Gerbk savo tėvą ir motiną!” Norėtume kartkartėmis priminti Lietuvos vaikams ir mielajam jaunimui, kad jie neužmirštų, kas yra jiems Dievo duoti ištikimiausi draugai visam gyvenimui. Kas gi kitas, jei ne “tėvelis, motinėle”, kaip sako liaudies daina. Brangus jaunime, Tėvynės viltie! Nuoširdžiai pasverk visa, ką tau duoda tėvų namai, jų išmintis ir meilė, jų rūpestis ir pasiukojimas. Ilgėdamasis būti suprastas, vis mėgink ir pats juos suprasti. Jeigu rastum juose bruožų ir veiksmų, kurių gerbti tu negali, — tai tau rodiklis bei įspėjimas, ko neturėtum kartoti. Bus gražu ir garbinga,

Namas pilies gatvėje, Vilniuje, kuriame 1918 m. vasario 16 d. buvo pasirašytas Lietuvos nepriklausomybės aktas

V. Ylevičiaus nuotr.

jei mokėsi savo tėvus ir taikinti, ir raminti, prireikus padrąsinti bei paguosti ir į Dievo namus nusivesti. Tavo dora sąžinė tikriausiai neleis tau suaugusiam nususukti nuo savo gimdytojų, palikti jų vienišų. Žmogaus branda juk matuojama jo pagarba vyresniajai kartai.

Šeima — pagrindinė Tautos ir Bažnyčios ląstelė. Šeima — namų bažnyčia.

Šeima — Dievo kūrinys, ir ji gražiausiai skleidžiasi Dievo tiesos ir meilės spinduliuose. Sugražinkime mūsų šeimas į bažnyčią: ne kas sau, o šeimomis sekma-

dieniais eikime į Mišias! Parsiveskime bažnyčią į savo šeimas: ne tik pavienė, bet ir bendra malda, bendras Evangelijos skaitymas, bendras Dievo akyse šeimos problemų sprendimas.

Tada ir vėl mūsų namai taps namų palaimos židiniais.

*Su meile laiminame visas mums
brangias Lietuvos šeimas!*

**LIETUVOS KADINOLAS,
ARKIVYSKUPAS IR VYSKUPAI**

LIETUVA — TU MANO UOLA

Vytautas Kasniūnas

*Kai kam Tu esi besisukančiame žemės globuse
Tik mažas mažutėlis taškas, taškelis...
Kai kas mėgindavo žemėlapyje piršto galu prispausti.
Kaimynai iš visų pusių grobstė žemės plotus,
Jie kardais kapojo Tavo vardo raides—
Jį iškraipytai rašė, pritaikydami savo kalbai...
Ir lenkai, ir nuožmūs vokiečiai, ir viskuo vis alkani rusai,
Ir švedas kaimynas kardo smūgių nesigailėjo —
Nelaimėje esant, skandino vandens laše,
Ne dėl to, kad Tu mažytis žemėlapiu taškas,
Bet kad Tu dvasios milžinų žemė,
Kad Tavo sūnūs ir dukros —
Herojų prosenelių, senelių, tėvų herojai vaikai.
Lengva globuse įsprausti svetimą vardą ir vėliavą —
Popieriuje įsmeigti adatą su savo vardu,
Bet ne Lietuvoje, kur jos vardas žemėje granite įrašytas,
Ir upėse, ežeruose, Baltijos jūroje, laukuose, miškuose.
Kur tik priešas žengia — ten uola,
Lyg suakmenėję dvasios milžinai ir herojai —
Šaltinio versmėmis trykštantis genties kraujas,
Kurių širdys užu plieną stipresniais šarvais apdengti...
Ten visur Lietuva-lietuvis ir didelis, ir mažas,
Taikios, kilnios tautos, taikūs ir kilnūs vaikai,
Širdingi, draugiški iš tėvynės meilės sėklų išaugę...
Penkiasdešimt metų pavergta ir kankinta —
Iš kartos į kartą svetimų pajungta,
Tu užsidėjai tik iš viršaus raudonus šarvus —
Vietoj kryžiaus ženklo, pjautuvą ir kūjį nešei,
Priversta rusiškai rašei ir kalbėjai,
Net ir galvoti slaviškai vertė,
Iš raštų išbraukė Tavo istoriją, bet ne iš širdies...
Gal ir lenkė žemyn tie rusiški šarvai Tavo galvą ir pečius
Prieš vadovus ir tironus, jų paveikslų galerijas,
Gal Tave apdengęs plienas nešė raudonas vėliavas...
Bet ten po šalto geležies apgaubto,
Po tos raudonos spalvos —
Viršuje su debesimis, žemėje kraujyje —
Visuose keliuose keliavo, visuose namuose gyveno*

Lietuviška kilmė ir meilė, heroiškas pasiaukojimas
Su kryžiaus, vyčio, trispalvėmis vėliavomis,
Širdyje su meile Lietuvai, lūpose jos kalbai...
Kaip senovės romėnai po kovų pergalės
Žygiuodavo Via Apia akmenuota gatve,
Taip Tu, Lietuva, nugalėtoja atėjai Baltijos Keliu
Į 1990 metų Kovo Vienuolikąją dieną,
Grąžindama tautai ir valstybei Laisvę ir Nepriklausomybę...
Apluošino Tavo kūną, žiauriai sielą sužalojo —
Žaizdomis maitinai sovietų vadus ir partiją,
Ėjai per kalėjimus, Sibiro taigas,
Vis su Vasario Šešioliktosios Dienos dvasia,
Kurią paveldėjai, su ja augai, ją perdavei kitai kartai...
Vėl išsišakojo Lietuvos laisvės qžuolas
Su naujomis tautininkų, krikščionių demokratų,
Liberalų, socialistų, neokomunistų šakomis.
Kas ką galėdamas krauna į bendrą laisvės aruodą.
Vienų vežimus arkliai traukia,
Kiti joja pažabotais žirgais su Mindaugo vėliavomis,
Ar motorizuoti su vakarietiškomis padangomis,
Gal kai kam ir Marksas tebesivaidina...
Vienas juk nuoširdus dzūkas,
Kitas linksmas aukštaitis,
Zanavykui gal ir sunki žemaitiška tarsena,
Bet jie visi supranta gegutės kukavimą,
Lakštingalų suokimą, žvirblių čirenimą.
Tas pats žemės kvapas ir dirvonų alsavimas,
Kelių akmenėliai ir kapų granitas bei medis —
Visa tai mano Lietuva, mano meilės uola...
Galima partijomis lyg kortomis žaisti:
Karalius, dama, tūzas, devynakė —
Bet tas stalias vaišingoj tautoj su vaišėmis,
Tos kėdės, gal beržinės, gal epušinės — juk tai Lietuva...
Landsbergis, Prunskienė, Motieka, Ozolas,
Partijų vadovai ir vadovės — Lietuva.
Lietuva — ir Vasario Šešioliktoji, ir Kovo Vienuoliktoji.
Himną giedant, reikia solistų, choristų ir dirigento —
Himnas — tai herojų karo vadas, herojai kariai,
Tai Tautinė Knygų Knyga, tautinės gyvasties žodžiai,
Žodžiai Lietuvos dvasios milžinų ir herojų —
Tik, Dieve, mums padėk juose ir su jais gyvent!..

ŽMONIJOS NUODĒMINGUMO KLAUSIMAS (II)

(Pagal Motiejų Scheebeną)

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS, MIC

Adomo nuodėmės analizė

Teisingas Adomo nuodėmės ir jos pasekmių supratimas turi didelę reikšmę dorovės mokslui. Kai kurie krikščionys į Adomo nuodėmę žiūri taip, kad ji pažeidusi žmogaus prigimtį. Tos nuomonės laikosi protestantai ir kai kurie katalikų sąjūdžiai, pvz., jansenizmas. Kiti į Adomo nuodėmę žiūri kaip į legendą, neturinčią reikšmės žmogaus sampratai.

Šia proga verta atkreipti dėmesį į 18 — 19 šimtmečio lenkų filosofą Roene Wronskį, kuris savo filosofijoje ir savo atstovautame mesijanizme taip pat nesiskaitė su gimtosios nuodėmės realybe. Jis manė, kad “žmogus nėra pasmerktas; jis visada pasilieka sujungtas su absoliutine būtybe” (“Une philosophie de la creation”, editions Segners, 1970 m., 41 psl.). Jis manė, kad ne Dievas pasmerkė žmogų, bet žmogus pasmerkė save. Tačiau absoliutumo žmogui netrūksta. Žmogaus absoliutumo suspendavimas nėra realus (42 psl.). Wronskis nori tą absoliuto sąmonę gražinti žmogui, jį suprantant absoliučiu Dievo kūrybos išbaigėju. Ir tai jis vadina mesijanizmu. Verta prisiminti, kad ir prel. Jakštas-Dambrauskas Wronskį laikė vertingu filosofu.

Čia negalime leisti į Wronskio filosofijos analizavimą, bet verta jį paminėti, kalbant apie Scheebeną, nes ir jis yra labai aukštos nuomonės apie žmogų, sukurtą būti pasaulyje panašiu į Dievą. Verta pažūrėti, kaip Scheebenas supranta gimtąją nuodėmę, ypač dėl to, kad jis labai aukština natūralų žmogaus vertingumą. Jis taip pat labai vertina antgamtinę Dievo malonę, kuri per gimtąją nuodėmę buvo žmonijos prarasta.

Bet, antra vertus, jis nepriima tų pamaldžių pažiūrų, kurios, vertindamos Dievo malonę, nevertina žmogaus natūralios prigimties. Dėl tų abiejų priežasčių verta domėtis Scheebeno mokslu apie gimtąją nuodėmę ir jos kilmę iš Adomo nusikaltimo.

Pirminis žmogus, Scheebeno supratimu, buvo ne vien natūralus žmogus, bet ir apdovanotas Dievo malone, kurią jis prarado, nusikreipdamas nuo Dievo ir atsikreipdamas į kūrinčius. Toji Dievo malonė, kurią Adomas prarado, buvo dvejojo pobūdžio. Pirmausia Adomas prarado savo šventumą, kitaip sakant, savo tiesioginį santykį su Dievu. Paskui jo nusikreipimas nuo Dievo ir atsikreipimas į kūriniją atėmė jo turėtą antgamtinės kilmės malonę naudotis žemiška prigimtimi, bet nebūti jos valdomu. Savo nusikreipimu nuo Dievo Adomas formaliai atsidavė tik sukurtos prigimties globai. Kitaip sakant, jis prarado lengvumą valdyti savo prigimtį ir pasidarė jos valdomas.

Tą Dievo malonę, kurią Adomas turėjo iš Dievo savo prigimties atžvilgiu, katalikiškoji teologija vadina “integritatis” malone. Ją galėtume lietuviškai vadinti *pilnumos* malone. Tai būtų lyg aukštesnis visų žmogaus galių išbalansavimas. Daug pastangų ir rūpesčio parodo Scheebenas, norėdamas įrodyti, kad ši malonė nėra iš pačios žmogaus prigimties. Ji yra dalis tos Dievo dovanos, kuria pirmasis žmogus naudojosi kaip asmuo, mylintis ir pripažįstantis Dievą. Tačiau kai Adomas atsisakė Dievą mylėti ir pripažinti, jam nutrūko ir ta savo galių išbalansavimo malonė, kurią pavadinome pilnumos malone.

Scheebenas tą pirminio žmogaus santykio su Dievu malonę vadina ryšio malone.

Žmogus buvo surištas su Dievu. Tą ryšį nutraukus, žmogui pasidarė sunkiau valdyti savo prigimties galias. Kalbant apie šiam reikalui Scheebeno vartojamą surišimo ir pririšimo įvaizdį, galima prisiminti prie Viduržemio jūros gyvenamose tautose išlikusią tradiciją apie buvusius tokius laikus, kada žmoniją su dangumi jungė auksinis siūlas, bet dabar tas siūlas yra nutrauktas. Ši legenda panaši į tai, ką Scheebenas nori pasakyti apie pirmojo žmogaus ryšį su Dievu. Bet jis nutrūkimą ryšio tarp Dievo ir žmogaus aptaria daug realiau. Jam žmogus, praradęs ryšį su Dievu, primena nepažabotą arklį. Tada jis yra nusuvaldomas. Dievo žmogui suteikta pilnumo malonė buvo apėmusi visas žmogaus galias ir jų pasireiškimus. Šios malonės netekęs žmogus, jo žodžiais tariant, pasidarė tartum laukinis. Tačiau, antra vertus, Scheebenas labai stipriai atstovauja pažiūrai, kad Adomo nuodėmė nepažeidė žmogaus prigimties. Tačiau jis pripažįsta, kad ta žmogaus prigimtis, užuot buvusi sveika, pasidarė liguista. Jis net gimtąją nuodėmę pavadina žmogaus žaizda. Tačiau į šiuos pasakymus jis ragina žiūrėti greičiau kaip į vaizdines išraiškas, nepasakančias esmės.

Šia proga gali kilti klausimas, kodėl Dievas šitokią neapvaldomą žmogaus prigimtį yra sukūręs. Atsakymą į šį klausimą galima rasti taip pat Scheebeno studijose. Visų pirma, jo supratimu, žmogaus prigimtis yra per daug savyje turtinga, o antra, Dievas yra sukūręs žmogų, turėdamas specialų tikslą — kad jis būtų į Dievą panašus ir visada būtų su juo glaudžiuose santykiuose.

Žmogaus prigimtis savo turtingumu yra tam tikra prasme negalimybė, nes joje yra per daug vieni nuo kitų skirtingi elementai: dvasia ir kūnas. Dvasios ir kūno junginys jokiū būdu nėra suprantamas derinys vienoje būtybėje. Sielos ir kūno skirtingumas yra didesnis negu, pvz., skirtingumas tarp gyvos ir negyvos medžiagos. Taip pat jis yra daug

didesnis negu, pvz., sujungimas vienon būtybėn augalinės ir gyvulinės būtybės prigimčių. Galėtume vaizduotis tokią galimybę, jeigu, pvz., būtų sukurta viena būtybė iš arklio ir medžio. Arklio ir medžio gyvybės priklauso natūraliai gyvybės sričiai, nors viena nuo kitos yra labai skirtingos. Bet žmogaus kūnas ir siela priklauso labai toli viena nuo kitos esančioms sritims. Jo kūnas yra gyvulinės prigimties, o siela priklauso tai pačiai sričiai, kuriai priklauso angelo ir paties Dievo prigimtis. Dėl to žmogaus prigimtis nėra toks savaime suprantamas dalykas. Vieną ar kitą žmogaus sudedamąją dalį sustiprinus, natūraliai gali būti pažeista kita jo sritis. Tas žmogaus prigimčių sudėtingumas pateisina Dievo kūrybos planą, kad jis pats savo antgamtine malone norėjo būti arti žmogaus.

Kita priežastis, dėl kurios originalioje žmogaus sampratoje artimą vaidmenį turėjo vaidinti pats Dievas, yra ta, kad, kaip žinome iš Šv. Rašto, Dievas yra sukūręs žmogų panašų į save. Žmogaus panašumas į Dievą Scheebeno teologijoje vaidina vadovaujantį vaidmenį. Kai daugeliui modernių žmonių žmogus yra greičiau menkystė, jo supratimu, žmogus yra sukurtas ne tik kad būtų Dievo atvaizdas, bet kad būtų Dievo atstovas jo sukurtame pasaulyje. Šioje nuodėmės studijoje Scheebenas ne tiek daug apie tai kalba, bet jo dogmatinės teologijos kurse yra viena iš vadovaujančių temų suprasti Dievui ir žmogui.

Turint šias abi tiesas prieš akis, būtent, kad ir natūraliai žmogus yra sudarytas iš labai skirtingų prigimčių ir kad šalia to jis buvo sukurtas, kad būtų Dievo atstovas kūrinyje, atkrita priekaištas, kad žmogus yra nenusisekęs Dievo kūriny.

Nuodėmės būseną

Scheebeno mokslui apie nuodėmę suprasti yra svarbu atkreipti dėmesį į jo nuodėmės būsenos sąvoką. Tai jis vadina *habitualine* nuodėme. Kitiems teologams

habitualinė nuodėmė reiškia žmogaus atkri-
timą į seną nuodėmę. O Scheebenui tai
reiškia ne tiek nuodėmės kartojimą, kiek
nuodėmingą pasilikimą žmoguje, atsiradusį
po pirmosios nuodėmės. Ne tiek jis kreipia
dėmesį į tai, ar nuodėmės yra kartojamos,
ar ne.

Scheebeno nuodėmės būklę galima ban-
dyti suprasti iš jo aprašymo. Tai yra “nusi-
kalstančio veiksmo nuospauda, pasilikusi
nusidėjėlio sieloje. Iš jos kyla nuolatinis
blogumas, kuris savo ruožtu yra ne kas kita,
kaip buvusių nusikaltėlio teisingumas arba
nusikreipimo nuo Dievo pasiliekančios
antgamtinio nusiteikimo trūkumas” (214-
215 psl.).

Iš šio pasakymo matome, kad nuodėmės
būklė glūdi pačioje nusikaltusio žmogaus
būsenoje. Toliau apie tai kalbėdamas,
Scheebenas ją jungia su teisingumo trūku-
mu. Žmogui, kuris buvo apdovanotas ant-
gamtine malone, tai reiškia tos malonės
suteikto teisingumo būklės praradimą. Ap-
skritai, Scheebeno supratimu, žmogaus
nuodėmingumas yra jo “formalus išjungimas
ir pašalinimas iš teisingumo”. Ne kartą jis
teisingumo trūkumą gretina su šventumo,
arba santykio su Dievu, praradimu.

Nuodėmės būklė, jo manymu, reiškiasi
ne tiek nuolatiniu nusikalstamų veiksmų
pasikartojimu, būtent nauju nusigręžimu nuo
Dievo, kiek Dievui nusikaltimo padėtimi,
susidariusia nuo pirmosios nuodėmės (215
— 216 psl.). Nusikaltusio žmogaus būklės
būdingas dalykas yra neturėjimas atsa-
komybės sąmonės už savo nuodėmes.

Nusikaltusio būklėje esąs žmogus yra
pažeidęs Dievo teisę ir toje būklėje gyvena.
Nuodėmės neteisingumas pirmiausia yra
neteisingumas Dievui arba, kitaip sakant,
nepripažinimas Dievui tos teisės, kuri jam
priklauso kaip pasaulio ir žmogaus kūrėjui.
Kai Scheebenas kalba apie nuodėmės atlei-
dimą, pirmiausia jis turi galvoje nusikaltu-
siame pašalinimą tos nuolat pasiliekančios
nuodėmės būklės.

Vasario 16-oji Vilniuje

A. Žiziūno nuotr.

Žmogaus nuodėmės turi gilų ryšį su šia
nuodėmės būseną. Konkrečios nuodėmės,
Scheebeno manymu, greičiau yra sieloje
esančios nuodėmės būsenos ženklas. Tikin-
čiojo krikščionio atveju, nuodėmės būklė
yra Dievo malonės, tos labai aukšto lygio
realybės, praradimas. Tai yra padariusi pir-
moji nuodėmė.

Toliau einančios nuodėmės yra pirminės
nuodėmės sukurtos būklės sustiprinimas.
Naujos nuodėmės turi savitą nuodėmingumo
titulą. Scheebenas yra vis tiek tikras, kad
“vėlesnis nusikaltimas gali kilti tik iš pir-
mojo nusikaltimo ir iš tikrųjų jis jame

glūdi. Geriausiai galima sakyti, kad pirmasis nusikaltimas jungiasi į antrąjį, o antrasis nusikaltimas gauna pirmajame visišką konsolidaciją" (217 psl.).

Lengva pastebėti, kad Scheebenas savo nuodėmės moksle skiriasi nuo daugelio moralistų, kurie atskirą nuodėmę ima pagrindiniu savo svarstymo objektu. O Scheebenui pati nuodėmingo žmogaus būklė yra pagrindinis jo svarstymo objektas. Nuodėmės būseną jis aptaria ne iš to, kad nuodėmės žmogui kartoja, bet nuodėmės būseną "yra laisva valia žmogaus užsitraukta kaltė prieš Dievą, kaip jo valiai prieštaraujantis veiksmas ir būseną; arba tai yra nuodėmingo veiksmo antspaudas, nuolat pasiliekanti būklė sieloje, kurios dėka sielos nusikaltimas Dievui pasilieka užbaigtas ir konsoliduotas" (217 psl.).

Į šią savo filosofiją apie nuodėmę Scheebenas žiūri kaip į reikšmingą mokslą, kurį reikia išlaikyti nuodėmės problematikoje. Į šią nuodėmės būklę jis žiūri kaip į tokią išraišką, prie kurios reikia šiuose svarstymuose pasilikti (215 psl.).

Nuodėmės būklė jam yra kartu ir tai, kas nuodėmės terminijoje vadinama *kaltė*, ir tai, kas vadinama *blogybe*. Kaltė, jo supratimu, yra tai, kas vadinama Dievo bausme. Scheebenui netrūksta žodžių išpūdingai aptarti Dievo pyktį nusidėjėliui. Mums, šio šimtmečio žmonėms, tai nedaug sako, nes mes savo psichologinių mokslų dėka pyktį priskiriame greičiau žmogui negu Dievui, nes Dievas nėra psichofizinė būtybė, kurioje kaltė būtų išgyvenama jausmiškai. Geresnis žodis aptarti nusikaltusio žmogaus santykiui su Dievu yra nutraukimas ryšio tarp žmogaus ir Dievo. Šį terminą Scheebenas taip pat vartoja.

Šiam ryšiui atstatyti nusidėjėlis neturi reikalingų jėgų, ypač jėgos trūksta tam žmogui, kuris buvo gavęs Dievo išūnystės malonę ir yra ją praradęs. Taigi krikščionio kaltė yra jo paties pastangomis neatitaisoma. Kad tas ryšys būtų atstatytas, yra reikalin-

gas atitinkamas tarpininkas tarp Dievo ir žmogaus (218 psl.).

Norint kaip reikiant suprasti Scheebeno nuodėmės mokslą, reikia išlaikyti mintyje tai, kas, krikščionišku supratimu, yra žmogus. Jis pagal pirminį Dievo planą nėra vien gamtinis žmogus, bet sukurtas taip, kad su juo kartu reikštųsi ir antgamtinė Dievo malonė.

Nuodėmės būseną Scheebenas kartais vadina žmogaus *užteršimu*, tačiau jis perspėja, kad ši žodį nevertotume tikros nuodėmingumo esmės aptarimui. Ši užteršimą jis liepia nesuprasti realia prasme. Mat jis į gimtąją nuodėmę nežiūri taip, lyg ji būtų pažeidusi žmogaus prigimtį. Jos padarinys yra tas, kad žmogus yra praradęs savo ryšį su Dievu. Dėl to užteršimas labiau atsiliepia žmogaus sieloje, kuri buvo sukurta panaši į Dievą.

Nuodėmės priešiškus antgamtinei tvarkai aptarti Scheebenas kartais naudoja *šešelio* įvaizdžiu. Tačiau šešelio užėjimą žmogui jis taip pat ima su panašiu apribojimu kaip ir užteršimą. Nuolat pasiliekanti nuodėmės būklė kliudo žmogaus protui kaip reikiant veikti. Tačiau tiek tarša, tiek šešelis, jo supratimu, nėra neutralūs dalykai. Jie reiškiasi žmoguje kaip kandūs nuodai. Jie kliudo žmogui suvokti savo antgamtinę paskirtį.

Nors Scheebenas nesako, kad žmogaus prigimtis būtų sugadinta gimtosios nuodėmės, bet, antra vertus, jis išsireiškia, kad žmogaus prigimtis, praradusi antgamtinę malonę, yra panaši į lavoną, iš kurio yra išėjusi siela. Bet tai yra greičiau jo jausminis pasikarščiavimas, tačiau iš esmės savo moksle jis pasilieka prie pažiūros, kad gimtoji nuodėmė nėra žmogaus prigimties pažeidusi.

Į nuodėmės būklės mokslą jis žiūri, kaip į labai svarbią priemonę nuodėmės problemai svarstyti. Atrodo, kad ši teorija jam yra ypač reikalinga, siekiant surasti protinę gimtosios nuodėmės išaiškinimą. Pasak jo,

VISUOMET DŽIAUKITĖS CHIARA LUBICH

**“Visuomet dėiaukitės
Viešpatyje!” (Fil 4,4).**

Šv. Pauliui šis raginimas buvo labai svarbus. O tas jo raginimas atrodo kaip koks įsakymas. Dėl to ši frazė dar labiau stebina. Tai mus tikrai stebina: nejaugi šviesus nusiteikimas ar dėiaugsmas gali būti įsakomi? Argi galima asmeniui įsakyti visuomet dėiaugtis?

Atsakymas priklauso nuo to, koks dėiaugsmas yra minimas. Yra dėiaugsmų, kuriuos veikia išorės įtaka, palankios aplinkybės, kurios nepriklauso nuo mūsų valios. Bet yra toksai dėiaugsmas, kuris reiškiasi kaip mūsų vidinio nusistatymo išdava. Apie tokį dėiaugsmą čia apaštalas ir kalba.

Dėiaugsmas, apie kurį šv. Paulius kalba, yra tasai, kurį mes gauname Šv. Dvasios veikimu ir kurį mums pelnė Jėzus savo auka ant kryžiaus. Tai yra dėiaugsmas, kurį Jėzus mums duoda nesiliaujančiai, jei mes esame su juo ištikimoje vienybėje, jei sekame jo pavyzdžiu, gyvename pagal jo žodį radikaliai ir, svarbiausia, jei einame paskui jį, nešdami savo kryžių su visišku atsidavimu.

Apaštalas, kai visa tai rašė, buvo kalėjime, visko netekęs ir net jo gyvybė buvo

dideliame pavojuje. Jo žodžiai liudija, kaip jis priėmė ir atlaikė kentėjimus bei nepaprastas sunkenybes tuo metu, kai visa tai rašė.

Tais žodžiais jis patvirtina, kad sunkenybės, persekiojimai ir net pati mirtis — jei viską priimame vienybėje su Jėzumi — negali nuslopinti mūsų ramybės ir dėiaugsmo, kurį mes gauname iš jo. Iš tikrųjų ramybė ir dėiaugsmas vis didėja.

Užtai visai aišku, kaip mes turime pagal tuos jo žodžius gyventi.

Tai skatina mus visuomet pasitikti dvasiškai viską, kas yra žemiška; būti krikščioniško gyvenimo pavyzdžiu — ypač vykdamant artimo meilės įsakymą. Tai padės mums nuoširdžiai priimti neišvengiamas sunkenybes, kryžius, gyvenimo bandymus, atpažįstant juose Jėzų Nukryžiuotąjį. Tai darydami, mes visuomet būsime nusipelnę gauti tą ypatingą Šv. Dvasios dovaną, kuri ir yra tasai dėiaugsmas. Iš tikrųjų tai bus žymė, kad tikrai gyvename tikru krikščionišku gyvenimu. O toksai gyvenimas netikintiems liudys, kad esame tvirti ir nepalaužiami.

Tad pasiryškime būti to dėiaugsmo liudytojais pasaulyje.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

gimtoji nuodėmė “taip pat priklauso nuodėmės būklei. Jos dėka aš suprantu visą nuodėmės būklės blogybę, kurioje atsispindi nuodėmės veiksmas“ (239 psl.).

Šis nuodėmės būklės mokslas yra skirtingas nuo mūsų įprastinės nuodėmės filosofijos. Mūsų moderni nuodėmės teologija skatina daugiau dėmesio kreipti į atskiras

nuodėmes, jas tyrinėti, jų ieškoti savyje, jas, jei taip galima išsireikšti, išgaudyti, o mažiau dėmesio kreipia į pačią mūsų aktualaus nuodėmingumo šaknį. Iš tikrųjų mūsų nuodėmingumas ne kartą nėra išaiškkinamas vien individualiu nusikaltimu.

(B.d.)

POKALBIS SU ČIKAGOS ARKIVYSKUPU KARD. J. BERNARDINU

Keturias savaites trukęs ir iškilmingomis pamaldomis, kurioms Šv. Petro bazilikoje vadovavo Šv. Tėvas Jonas Paulius II, baigėsi Pasaulio vyskupų Sinodas. Bažnyčios hierarchai išvažinėjo į savo arkivyskupijas ir vyskupijas, bet jų palikti pėdsakai, žodžiai dar ilgai bus svarstomi visos Katalikų Bažnyčios ir tikinčiųjų, kad svarbiausieji šio reikšmingo susitikimo nutarimai įgautų konkretų atspindį mūsų gyvenime, ypač kunigų parengimo darbe, kunigų seminarijų veikloje ir organizacijoje. Džiugu, kad vienas iš užsienio šalių hierarchų, ne taip seniai lankęsis Lietuvoje, Čikagos arkivyskupas kard. J. Bernardinas, prieš išvažiuodamas į JAV, gana plačiai atsakė į mūsų pateiktus klausimus, su kuriais kviečiame susipažinti.

Sakykite, Gerbiamas Kardinole, kokį Jūs susidarėte įspūdį apie Lietuvos Bažnyčios padėtį ir pačius lietuvius savo viešnagės metu?

Lietuvos vyskupų konferencijos kvietimu šių metų rugsėjo pradžioje turėjau progą aplankyti Jūsų kraštą. Su manimi kartu važiavo taip pat lietuvių kilmės kunigų, o ir šiaip grupelė kitų žmonių. Mes turėjome nuostabią šešių septynių dienų kelionę po Lietuvą. Aplankėme penkias ar šešias vyskupijas, daugelį miestų ir bažnytkaimių. Kur tik apsilankėme, radome nuoširdžių žmonių, nepaprastai ištikimų tikėjimui, pasišventusių Bažnyčiai. Čia žmonės, kaip pajutome, susirūpinę politine padėtimi, ypač susirūpinę dėl santykių su sovietine vyriausybe, nes Lietuva prieš kelis mėnesius paskelbė Nepriklausomybės atkūrimo dekla-

raciją. Bažnyčios žodžiais tariant, dabar jaučiame laisvę, apie kurią nebuvo galima kalbėti prieš 40 ar 50 metų. Mes galėjome aukoti Mišias su vyskupais ir galėjome susitikti su žmonėmis. Viena labiausiai jaudinančių akimirų — vieną sekmadienį aukotos Mišios Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčioje, kuri prieš kiek metų buvo ginčų objektas, nes Lietuvos tikintieji reikalavo jiems sugrąžinti šią bažnyčią. Kiek žinau, ji buvo paversta koncertų sale ar panašios paskirties pastatu. Būdamas Amerikoje, aš keliskart rašiau prezidentui Gorbačioviui, kad ši bažnyčia būtų grąžinta tikintiesiems. Apie tai esu parašęs net kelis straipsnius į spaudą. Todėl man buvo ypač malonu šioje bažnyčioje atnašauti Mišias kartu su Telšių vyskupu Antanu Vaičiumi. Šiose pamaldose dalyvavo tūkstančiai žmonių, o kadangi jie visi nesutilpo viduje, meldėsi šventoriuje. Pabaigoje buvo sugiedoti Lietuvos ir Amerikos himnai. Tikrai buvo jaudinanti akimirka! Mane ypač sukrėtė kančia, kurią žmonės jautė per penkis dešimtmečius. Iš tikrųjų ne taip lengva būti kataliku, o tuo labiau kunigu, vyskupu ir net eiliniu tikinčiuoju. Tačiau šie nuostabūs žmonės išlaikė tikėjimą ir dabar jie su viltimi žvelgia į ateitį.

Tačiau ir dabar yra nemažai sunkumų. Pavyzdžiui, visos seminarijos buvo uždarytos, išskyrus vienintelę Kaune, kurioje vienu metu tegalėjo mokytis tik 25 klierikai. Dabar gi nėra jokių apribojimų. Nūn Kaune, kiek pamenu, šiemet mokosi apie 200 klierikų, o naujai atidarytoje Telšių seminarijoje studijuoja 54 seminaristai. Tik bėda, kad iki šios dienos jie neturi reikalingų filosofijos, teologijos ir kitų vado-

vėlių. Negali tinkamai pasiruošti studijoms, kunigo darbui, dvasiniam, pastoraciniam darbui, kurio reikalauja seminarija. Žinoma, susidaro visokių sunkumų, bet manau, kad tai bus pagaliau išspręsta. Be to, jei Bažnyčiai ir būtų gražinta nuosavybė, didžiuma pastatų negalėtų būti panaudoti, nes norint tuos statinius paversti tinkamais religiniams reikalams, nedelsiant reikia remontuoti, atstatyti, sutvarkyti. Tokie, kokie jie dabar yra, reikalauja nepaprastai didelio entuziazmo, jėgų, darbo.

Viena, kas mane nustebino, kad ligi šiol Bažnyčia negali pasinaudoti jokiais visuomeniniais paramos šaltiniais, gal tik Kaune aktyviai veikiančia nauja organizacija "Caritas", kur atsiranda tikrai veiklių rėmėjų, entuziastų. Būtų itin pravartu suaktyvinti šiuos visuomeninės paramos židinius, ypač būtina medicininė pagalba Lietuvai. Kitų, ypač Vakarų šalių, "Caritas" organizacijos siunčia vaistų, kad jais galėtų pasinaudoti stokojantys lietuviai.

Nepaprastai reikalingi Lietuvoje katekistai. Mat šiuolaikinė Lietuvos Bažnyčia dar nepajėgia mokyti savo jaunosios kartos valstybinėse mokyklose todėl, kad neturi pakankamai katechetų, todėl turi juos rengti ir šitaip išnaudoti atsiradusias galimybes. Taip pat reikėtų geriau išnaudoti televiziją. Reikėtų jau parengti specialias programas. Be to, dar yra daugel kitų galimybių, nes dar Bažnyčia ne visiškai laisvai gali veikti. Daugelio priemonių jai trūksta. Manau, kad tikintieji suras jėgų ir šaltinių, kad galėtų savo reikmes patenkinti. Šitie dalykai kaip tik mane domino Lietuvoje. Pirmosiomis savo viešnagės dienomis kaip tik kreipiausi į vyskupų konferenciją su klausimu, ko trūksta Lietuvos Bažnyčiai, ką turi pati Lietuva, kad galėtume šią pagalbą organizuoti Jungtinėse Amerikos Valstijose ir kituose kraštuose. Europos vyskupų konferencija kaip tik sudaro šios pagalbos planus. Kaip jau minėjau, mane labiausiai nustebino tikinčiųjų ryžtas nugalėti visas

kliūtis ir sunkumus, kurių jie parodė per 50 metų. Visa tai, žinoma, pasiseks padaryti tikrai ateityje.

Aš aplankiau tik ką naujai įsikūrusią vieną Vilniaus parapiją, kuri pradeda statyti Šv. Jurgio bažnyčią. Mes rengiamės šiai bažnyčiai pasiūsti iš Čikagos lietuvių parapijos altorių, baldus ir daugel kitų reikalingų dalykų. Mat dėl demografinių pakeitimų ši bažnyčia, taip pat buvusi pavadinta Šv. Jurgio vardu, Čikagoje neseniai uždaryta. Esu pažadėjęs šiai bažnyčiai padėti nes nustebino šios naujos lietuvių Vilniaus parapijos klebono entuziazmas, kuris taip energingai imasi šio darbo kartu su tūkstančiais jam padedančių žmonių.

Kaip Jums atrodo dabar Lietuva ir jos reikalai iš Romos, kai čia vyksta pasaulio vyskupų pokalbiai Sinode?

Sinodo dienomis Romoje esu ne sykį kalbėjęs su Telšių vyskupu Antanu Vaičiūmi, kuris šiame Sinode yra Lietuvos vyskupų konferencijos atstovas. Šio Sinodo metu išgirdau iš kitų vyskupų kalbų apie panašią padėtį kaip ir Lietuvoje, iš Ukrainos, Čekoslovakijos vyskupų lūpų apie reikalus, kuriuos Sinode yra minėjęs ir vyskupas Vaičius. Padėtis yra ta pati: ir šiuo metu tuose kraštuose Bažnyčia nepajėgia laisvai veikti, bet į ateitį žvelgia su didele viltimi. Sparčiau viską stumti į priekį kliūdo lėšų stoka, bet padėtis tuose kraštuose pasitaisys. Šitai pats savo akimis mačiau Lietuvoje. Manau, Vakarų Bažnyčia joms pagelbės. Tikiu, jog tas spragas padės užpildyti. Vyskupas Vaičius, savo kalboje šnekėdamas apie Lietuvą, paminėjo susidariusią padėtį, pasakė, jog aš, apsilankęs Lietuvoje, pasirodžiau kaip baltasis balandis, atskridęs parengti kelią Šventajam Tėvui į Lietuvą ateinančiais ar kitais metais. Kartais nelengva yra toji tikrovė, kurią išvydau pats, — o tai paliudijo ne tik vyskupas Vaičius, bet ir kiti vyskupai: dau-

Atstatyto Vytauto Didžiojo paminklo atidengimo iškilmės Kaune, 1990 m. liepos 15 d.

A. Matulionio nuotr.

gybė kunigų turi važinėti iš vienos į kitą parapiją ir turi kelias aptarnauti. Taigi, nors ir visiškai būtų užpildytos seminarijos, prabėgs nemaža laiko, kol jie pajėgs išleisti pakankamai naujų kunigų, kurie galėtų aptarnauti šias neturinčias ganytojų bažnyčias. Pamenu, kad Lietuvoje 1949-1950 m. tebuvo šeši ar septyni šimtai kunigų, o ir dabar daugmaž šeši šimtai. Ir didžiuma jų — senyvo amžiaus. Buvau nustebintas vieno seno kunigo, kuris sakė, kad išbuvęs 10 metų Sibiro kalėjimuose ir neseniai sugrįžo, taip pat ir vyskupais, kurie daugel metų išbuvo namų arešte, o kiek žmonių kentėjo !?

Ką galėtumėte, grįždamas iš Romos Čikagon, palinkėti Lietuvos Bažnyčiai ir visiems tikintiesiems?

Mano linkėjimai Bažnyčiai, Lietuvai ir kitoms šalims — kad jos būtų laisvos, kad galėtų laisvai tvarkyti savo Bažnyčią, kad

būtų tvirto tikėjimo, kad kitos Bažnyčios joms padėtų, ko labiausiai stokoja. Tačiau ir čia gresia pavojus. Tai būtent neigiamos Vakarų kultūros įtakos, kurios gali užplūsti šiuos kraštus, sakysime, individualizmas, vartotojiškumas, materializmas, nusivylimas, neviltis. Manau, kad šie kraštai susidurs su tokiomis problemomis, kaip ir mes su šiais neigiamais kultūrinio gyvenimo reiškiniais. Bijau, kad ir šiuose kraštuose iš tikrųjų gali taip atsitikti, bet kartu ir esu tikras, kad šios tautos bus ištvermingos, vieningos. Lietuvoje buvau didžiai nustebintas kardinolo Vincento Sladkevičiaus, kitų vyskupų, kunigų ir kai kurių tikinčiųjų, su kuriais susidūriau, ir ypač su žmonėmis, kurių tikėjimas toks stiprus, jog jie drąsiai sugebės pasitikti šiuos priešingumus ir tiesiai pažiūrės ateičiai į akis. Šiaip ar taip, tikiu, kad jie visa pavėrs į gera.

Viena, kas ypač mane nudžiugino, — jaunimas, nes jis lankė valstybines mokyklas, kur iš tikrųjų visiškai kitokios sąlygos — ideologija, visiškai skirtinga nuo Bažnyčios skelbiamo mokslo. Jis negalėjo gauti tikėjimo pagrindų, o vis vien pasisėmė reikalingo religinio mokymo, nepaisant jokių sunkumų. Tatai tiesiog nuostabu. Čia išties Bažnyčios sėkmė, kad jaunoji karta gavo reikalingų tikybos žinių. Čia tikrai Bažnyčios laimėjimas, akivaizdus Bažnyčios ateities progresas, jos veržlumas. Tikiu, kad Šventoji Dvasia vadovaus Lietuvos Bažnyčios ateičiai. Kai grįšiu Čikagon, parašysiu straipsnių ir ne sykį papasakosiu apie šią mano kelionę. Visą laiką daug dėmesio skirdavau Lietuvos žmonėms, o tuo labiau pasielsiu ir dabar. Linkiu jiems kuo geriausios sėkmės. Tegul Dievas laimina Jūsų tautą, ir aš jus visus laiminu.

Su kardinolu J. Bernardinu kalbėjosi ir tekstą iš anglų k. išvertė kun. K.J. Ambrasas, S.J.

MOTERŲ KOVA UŽ LYGIAS TEISES

Nina Gailiūnienė

Skaitant mūsų lietuvišką periodiką, gausi išspūdis, tarsi lietuviškoji visuomenė nebūtų paliesta nei laiko, nei aplinkos, kurioje gyvena. Deja, tai tik rūpestingai saugoma iliuzija.

Padavimas sako, kad devyngalvis slibinas, kurį šv. Jurgis nudūrė, pareikalavo duoti jaunas, gražias ir nekaltas mergaites. Šių laikų slibinas taip pat turi devynias galvas: narkotikai, seksas, abortai, pornografija, homoseksualizmas, AIDS, žmogžudystės, skyrybos, išprievartavimai. Jo suryjamos aukos skaičiuojamos milijonais. Mitologinis slibinas rydavo tik jaunas, nekaltas mergaites, o dabartinis slibinas ryja visus — nuo negimusių kūdikių iki senų karšinių.

Aišku, kad jų tarpe yra ir lietuvių. Jokia etninė grupė nėra saugi nuo to slibino, nebent tik AMISH bendruomenė Pensilvanijoje, kuri per du šimtus metų nėra pakeitusi savo gyvenimo būdo.

Dabar visur stebime moterų kovą už lygias teises. Lietuvoje tokio klausimo niekad nebuvo. Ten lietuvių moteris visuomet ėjo su gyvenimu. Ji buvo ten, kur jos reikėjo. Senovės lietuvių kovojo šalia vyrų apsupoje pilyje. Nuo pilies kuorų jos pylė karštą vandenį ant kopiančių priešų. O mūsų laikų lietuvių kovojo ir mirė miškuose su vyrais partizanais.

Senovės lietuvių saugojo šventąją ugnį. Nepriklausomoje Lietuvoje mergaitės tarnavo Dievui ir Tėvynei įvairiose vienuolių kongregacijose. O tos, kurių vienuoliškas gyvenimas neviliojo, rinkosi profesijas, darbą ir gyvenimo būdą pagal savo palinkimą, norą ir materialines išgales.

Nenuostabu, kad lietuvių moteris užima centrinę vietą mūsų liaudies dainose ir tautosakoje. Ar ji buvo paauglė „geltonkasė

mėlynakė”, ar užaugusi “mergelė lelijėlė, belaukianti rūtų darželyje savo bemužėlio”, ar jau “močiutė sengalvėlė”, žavesys ir pagarba jai niekad nesumažėjo... Jai nereikėjo kovoti už politines, ekonomines ir socialines teises.

Ne taip buvo šiame krašte. Čia moteris turėjo išsikovoti teisę balsuoti. O beveik prieš trisdešimt metų jos pradėjo kitą kovą. Šiai kovai idėją davė Betty Frieden savo knygoje “Feminine Mystique”. Iš čia ir jų vardas — feministės. Feminisčių kova apėmė politinę, ekonominę ir socialinę sritį. Tose srityse feministės reikalavo lygių teisių su vyrais.

Ar toks reikalavimas nėra pagrįstas? Juk visi piliečiai — vyrai ir moteris — prieš įstatymus yra lygūs. Nelaimė yra ta, kad kovingos feministės panoro ne tik lygių teisių, o įsigėdė būti lygios su vyrais. Jos skverbėsi net į tokius darbus, kurie reikalauja vyriškos fizinės jėgos. Spauda rašė apie trintį gaisrininkų komandose, kai į jas įsiskverbė moteris. Jos nepajėgė ilgų kopėčių pastatyti prie degančio namo, neįstengė pavilkti ar išlaikyti vandeniui pilti žarnos, kai stipri srovė mušė iš hidranto. O vis tiek reikalavo lygaus atlyginimo su vyrais.

Yra teisinga reikalauti, kad už tą patį darbą moteris ir vyras gautų vienodą užmokestį, bet neteisinga, kai moteris neįveikia darbo fiziškai, o reikalauja vienodo atlyginimo. Šioje srityje feministės yra daug nusikaltusios.

Neužteko įsiskverbti į vyriškus darbus. Jos veržėsi priklausyti vyriškoms organizacijoms, korporacijoms, klubams. Tai matydami, humoristai ir karikatūristai mėgo į jų beatodairišką kovą pažūrėti iš linksmosios pusės. Naujosios Anglijos spauda femi-

nistes pajuokė puikia karikatūra. Iš sanitarinės būdelės bėga išbaidytas vyras, nespėjęs net kelnių diržo užsisėgti. Pro kitas duris į būdelę veržiasi dvi moterys. Virš jų galvų užrašas: "Paskutinė tvirtovė"...

Šiandien ta karikatūra virtusi beveik gyvenimo tikrove. Kolegijų studentų bendrabučiuose dušai jau yra bendri vyrams ir moterims. Išvietės tikrai yra "paskutinės tvirtovės", dar nesubendrintos...

Prieš feminisčių ginklą "sex discrimination" dar nėra išrasta jokios apsaugos. Visuomenė tyli net ir tada, kai jos pačios vykdo diskriminaciją. Connecticute moterys įsisteigė banką, į kurį nepriima vyrų tarnautojais. Massachusetts yra statybos, kurioje visus darbus atlieka moterys. Vyrai nepriimami.

Patį didžiausią perversmą feministės padarė socialiniame gyvenime. Čia prisimenu Aldoną (vardas netikras). Atvažiavusi į Ameriką dar tik mokyklinio amžiaus, ji yra giliai įaugusi į šio krašto gyvenimą. Kai feminisčių judėjimas vyko su įkarščiu, Aldona jau buvo diplomuota ir turinti gerą darbą su riebiu atlyginimu. Daug keliavusi, daug mačiusi, daug patyrusi, daug pasiekusi. Mūsų nuomonės dažnai skyrėsi. Ji pažangi, aš atsilikusi...

— Aldona, ko Tu lauki iš feminisčių judėjimo? — paklausiau ją Niujorke.

— Įstaigoje esu lygi su vyrais žinojimu, sugebėjimu ir patirtimi. Tos pačios lygybės noriu, išėjusi iš darbovietės.

— Duok man pavyzdį, Aldona.

— Man yra svarbu, kad galėčiau atsisėsti prie baro viena, be palydovo.

— O ką darysi, kai prisistatys koks tipelis? — paklausiau juokdamasi.

Norint įvertinti feminisčių judėjimo rezultatus, reikia atsakyti į du klausimus: ką jos davė visuomenei ir ką gavo sau?

— Jeigu jis patiks, galiu pažintį tęsti. Jeigu ne, tai good-bye! — atšovė Aldona, šiek tiek užsigavusi, ir tęsė toliau: — Kodėl tik moteris visais laikais turėjo būti šventa ir nekalta? Ji taip pat turi seksualinius poreikius kaip ir vyras. Kodėl ji turi laukti iki vestuvių? Aš, pavyzdžiui, neturiu noro turėti šeimą ir auginti vaikus. Bet neturiu noro ir būti vienuole. Nesu vienuolyne ir nesu padariusi skaistybės apžadų...

Matyt, išskaičiusi mano veide nuostabą, Aldona pridėjo:

— Žinau, kad tu kitokių pažiūrų. Vis tiek su Tavimi galiu laisvai kalbėti. Tik nepasakyk mano tėvams. Jie nieko neskaito be lietuviškos spaudos ir baisiai atsilikę nuo gyvenimo.

— Skamba kaip "generation gap" (kartų atotrūkis), — nusijuokiau, dėkodama Aldonai už pietus.

Ko Aldona pageidavo, feministės iškojo su kaupu. Šiais laikais moterys jaučiasi laisvos atsisėsti prie baro be palydovo, o į lovą atsigulti su palydovu...

Norint įvertinti feminisčių judėjimo rezultatus, reikia atsakyti į du klausimus: ką jos davė visuomenei ir ką gavo sau?

Visuomenės pagrindas yra stipri, sveika šeima. Amerikoje beveik 50% susituokusių porų baigiasi skyrybomis. Jeigu tie šeimų griuvėsiai būtų matomi, vaizdas būtų baisus. Kaip po žemės drebėjimo, karo ar uragano... Nors lavonų šeimos griuvėsiuose nėra, bet sužeistų daugybė. Daugiausia nukenčia vaikai. Jie užauga psichologiškai sužaloti. Kenčia ir jie patys, ir jų būsimos šeimos kentės.

Feminisčių taip trokštos seksualinės laisvės rezultatai yra be galo žiaurūs. 60% nėščių moterų yra netekėjusios. Dauguma jų dar tebėra mokyklose. Likusios be išsilavinimo, jos su savo vaikais turi būti išlaikomos labdaros įstaigų. Moterys, ištekėjusios ar ne, kurios

galėtų aprūpinti savo vaikus, bet jų nenori, daro abortus. Jeigu į Ameriką nesiveržtų iš visų kraštų imigrantai, jai reiktų rūpintis prieaugliu. Abortų klinikose kasmet nužudoma pusantro milijono kūdikių.

O ką besakyti apie seksualines ligas! Prieš pusšimtį metų jų buvo tik dvi ar trys. Dabar priskaitoma aštuoniolika, ir skaičius vis didėja. Apie jas nekalbama, nes AIDS užvaldė visuomenės dėmesį. Kitaip ir būti negali, nes AIDS reiškia mirtį. Kol mirtis tokį ligonį pasiima, visuomenei jis kainuoja šimtus tūkstančių. Tokie ligoniai ir jų šeimos kenčia stigma, nes AIDS išsiplėtė tarp homoseksualų ir tų, kurie gatvėse ieško lovos partnerio.

Po tokių skyrybų moteris labai nukenčia finansiškai.

Jos ekonominis lygis nukrenta 76%, o vyro — tiktai 23%.

Nedaug ką gero feminisčių kova suteikė ir pačioms moterims. Kai išsikovojo skyrybas, jos pasidarė greitos ir lengvos. Nereikia važiuoti nė į Las Vegas. Bet pasirodo, kad po tokių skyrybų moteris labai nukenčia finansiškai. Jos ekonominis lygis nukrenta 76%, o vyro — tiktai 23%.

Apkarto ir seksualinė laisvė. Pasirodė, kad toje srityje vyrai yra daug geresnėje padėtyje. Tai kas, kad jos gali keisti lovos partnerius, kaip ir vyrai. Bet nė vienam vyrui nereikia eiti į abortų kliniką... Be to, betrimtuodamos apie "moters seksualinius poreikius", užsitraukė išprievartavimo epidemiją. Viena iš keturių kolegijos studentų, praleidusi vakarą su savo kolega, lieka išprievartauta. Situacija pasidarė tiek rimta, kad kolegijos pradėjo rengti seminarus. Juose vyrams aiškina, kad moteris, nesutinkanti laisvu noru eiti į lovą, tikrai nenori sekso. Jos atsisakymas turi būti respektuojamas, nevartojant jėgos.

Blogiausioje padėtyje atsidūrė išsiskyrusios ar netekėjusios moterys su mažais vaikais. Kai visi rūpesčiai suvirsta ant tokios motinos galvos, ne visada išlaiko jos nervai. Vienos pradeda smarkiai rūkyti, kitos gerti ir net vartoti narkotikus. Be disciplinos ir priežiūros jų vaikai telkiasi gatvėse į gaujas arba pasidaro narkotikų aukomis.

Bažnyčia atstovauja Kristaus įkurtai karalystei žemėje. Šiame krašte yra daugiau kaip 90% tikinčių. Apie 75% tikinčiųjų priklauso įvairioms krikščioniškoms tikyboms. Reikia stebėtis, kad Katalikų Bažnyčia ir kitos laikėsi labai pasyviai feminisčių judėjimo atžvilgiu. O jos Bažnyčia pradėjo atakuoti nuo pat pradžios. Reikalauja būti kunigais ir nuasmeninti liturgiją bei maldas.

Vatikanas dar neleidžia moterims būti kunigais. Kitos tikybos jau nusileido. Episkopai turi net vyskupę, nors dauguma jų dvasininkų bei pasauliečių tam priešinosi. Atrodo, kad episkopalamas buvo lengviau išventinti moteris kunigėmis, kaip nuasmeninti maldas. 1985 m. buvo sudaryta komisija liturgiją ir maldas pakeisti į neutralią formą. Siekiant neutralumo, pirmiausiai reikėjo pakeisti Švenč. Trejybės sąvoką. "Dievas Tėvas, Sūnus ir Šv. Dvasia" pakeista į "Dievas, kuris kuria, išgano ir apšviečia".

Episkopų liturgija ir maldos beveik nesiskyrė nuo katalikų. Pavyzdžiui, episkopų "Garbė Dievui Tėvui, ir Sūnui, ir Šv. Dvasiai" nė vienu žodžiu nesiskyrė nuo katalikų maldos. Po pakeitimo ji taip skamba: "Garbė šventai ir nedalomai Trejybei — Dievui, kuris kuria, išgano ir apšviečia: vienas trijuose ir trys viename per amžių amžius". Kodėl nepadaryti dar trumpiau ir aiškiau? "Garbė Šv. Trejybei: numeriui Pirmam, numeriui Antram ir numeriui Trečiam per amžių amžius"... Tai jau būtų tikrai neutrali malda.

Atrodo, kad nėra ribų, iki kokio kvailu-

mo gali nueiti feminisčių siekiai. Net paties Dievo nepaliko ramybėje.

1988 metų gale "Times" žurnalas įsidėjo straipsnį su klausimu, ar feminizmas jau miręs. Kas privedė prie tokio klausimo? Ogi pačių moterų žurnalai. Jų priskaitoma apie 90. Visų turinys beveik vienodas: grožis, rūbų mados, sveikata, kulinarija, darbas, meilė ir seksas. Bet jau nėra straipsnių apie feminizmą. "Mirabella" žurnalo leidėja paaiškino, kodėl vengiama rašyti apie feminizmą: "Žodis 'feminizmas' skamba man archaiškai, kaip sufražetės"... Kolegijos studentė, paklausta, kaip ji apibūdintų feministę, atsakė: "Tokia, kuri yra vyriška, neskuota kojų ir daro viską, norėdama nuneigti, kad ji yra moteris"... Jaunesnės moterys nenori nieko girdėti apie feministes. Nusivylusios ir tos, kurios, feminisčių paveiktos, atsižadėjo šeimos dėl karjeros. Jos jau 40 ar 50 metų ir yra pasmerktos vienatvei, nes, anot "Newsweek": "Moteriai, turinčiai daugiau kaip 40 metų, yra didesnė galimybė žūti nuo teroristo negu ištekėti". Pasižiūrėjusios į jas, "sėdinčias vienas prie baro", jaunos merginos stengiasi išvengti tokio liūdno likimo.

Todėl šių dienų moterų žurnalai yra pilni straipsnių, kaip prisivilioti vyrą. Žurnale "Lonely Girl" buvo straipsnis, pavadintas "Kaip laimėti jo širdį". Žurnalo viršelyje tokia spalvota iliustracija: jauna mergina, įsispyrusi visomis jėgomis stengiasi išlaikyti vyrą, kuris mėgina pabėgti...

Kodėl feminisčių kova baigėsi fiasco, nesunku suprasti. Pirma, jos neigė pačią žmogaus prigimtį. Dievas sutvėrė vyrą ir moterį su skirtingomis fizinėmis ir psichinėmis savybėmis. Prigimties skirtumas pradeda reikštis jau ankstyvoje kūdikystėje. Vienokius žaislus griebia berniukai, kitokius renkasi mergaitės. Todėl feministės kovojo prieš "moteriškus" žaislus. Jų nuomone, moterys pasitenkina žmonos ir motinos role todėl, kad nuo kūdikystės žaidė su lėlėmis ir kitais žaislais, vaizduojančiais namų apy-

vokos darbus. Augink vaikus su "neutraliais" žaislais, ir jie užaugs be vyriškų ir moteriškų palinkimų darbo, užsiėmimo ar profesijos atžvilgiu. Atseit, jie bus neutralūs sutvėrimai. Gaila, kad feministės nežinojo, jog Lietuvos kaimas tokiems turėjo net specialų pavadinimą: "Nei velnias, nei gegutė".

Antra, feministės išugdė nepaprastą moters egoizmą. Prie siekiamo tikslo eik be atodairos. Jeigu vyras ar namų apyvoka kliudo karjerai — skirkis. Jeigu kūdikis bus našta — neturėk jo. O jei nori kūdikį turėti, nustumk gimdymą iki paskutinės fiziologinės laiko ribos. Jeigu seksuališkai besmaguriaudama tapai nėščia — daryk abortą.

Tas pats egoizmas ir religinėje srityje. Kaip jau anksčiau minėta, net paties Dievo samprata apiplėšta siekiamo neutralumo sąskaiton. Ar kada girdėjote, kad moterys nori būti kunigais iš meilės Dievui ir artimui? Niekados! Tik dėl lygybės su vyrais.

Egoizmas yra stipri jėga, kuri ne kuria, o tiktai ardo, griaua ir žudo. Feministės taip yra juo užkrėtusios visuomenę, jog moteris gėdijasi prisipažinti, kad ji yra tik šeiminkė arba kelių vaikų motina. Ji jaučiasi esanti žemesnė už tas, kurios turi apmokamus darbus už šeimos ribų.

Vištų augintojai žino, kad kartais atsiranda savotiška išpera — višta, kuri mėgina giedoti kaip gaidys. Išvaizda ji nesiskiria nuo kitų vištų, tiktai nededa kiaušinių. Lietuvoje tokias išperas vadindavo vištgaiddžiais. Feminisčių likimas panašus į vištgaiddžių. Po 30 metų kovos jos nepritampa nei prie vyrų, nei prie moterų.

Feministės paliko taip sujauktą gyvenimą, kad šių laikų moteriai nelengva išsipainioti iš tų pinklių ir rasti vietą Bažnyčioje bei visuomenėje. Pirmiausia ji turi atsiminti, kad moters vertę iškėlė ne Betty Friedan, Gloria Steinem, Molly Yard, Barbara Ehrenreich ir kitos feministės. Tai padarė Kristus ir krikščionybė. Ne prieš 20 ar 30 metų, o beveik prieš 2000 metų. Jeigu kam neaiš-

ku, tegul pasižiūri į šių dienų musulmones.

Saudi Arabija gal moderniausia. Leidžia moterims net mokslus išeiti. Bet teisės atžvilgiu arabės dar toje pačioje padėtyje, kaip buvo Kristaus laikais. Arabė neturi teisės skirtis nuo vyro. O vyras gali palikti žmoną, kada tik nori, be jokio preteksto. Todėl tėvas, išleisdamas dukterį už vyro, padaro sutartį, kiek duktė gaus iš vyro skyrybų atveju. Kitaip ji liktų be lėšų pragyvenimui.

Tą pat darydavo žydai. Kristus pasmerkė vyrą, kuris meta žmoną, lygiai kaip ir tą, kuris veda išsiskyrusią moterį. Žydai, sugavę moterį lovoje su svetimu vyru, užmušdavo ją akmenimis. Kristus tokią moterį išgelbėjo nuo mirties. Musulmonės moterys už tą pačią nuodėmę ir šiandien baudžiamos mirtimi. Prieš keletą metų Saudi Arabijos neištekėjusi sosto princesė tapo nėščia. Aukšta socialinė padėtis neišgelbėjo jos nuo mirties. Sosto princas nukirto kardu seseriai galvą.

Dar sunkesnėje padėtyje buvo Irano moterys ayatollah Khomeini laikais. Iranietis apskundė kaimyno dukterį, dvylikos metų mergaitę, kad ji sukėlusį jam aistras, kai jis žiūrėjo į ją, besimaudančią tėvų baseine. Teismas priteisė mergaitę viešai rykštėmis nuplakti. Įvykdžius bausmę, mergaitė po kelių valandų mirė.

Ir kitose nekrikščioniškose religijose ištekėjusios moters gerovė ar vergovė priklauso nuo vyro, o neištekėjusios — nuo jos tėvo. Visai kitaip yra krikščionybėje. Apaštalas Paulius liepia: „Moterys, būkite paklusnios savo vyrams“. Ir tuoj pridėda: „Vyrai mylėkite savo žmonas, kaip savo pačių kūnus“. Dvigubo standarto negali būti, nes visi — vyrai ir moterys — yra to paties Dievo Tėvo sutverti ir jo Sūnaus Jėzaus Kristaus krauju atpirkti.

Anot kard. Newman, Dievas kiekvienam yra pavedęs atlikti kokį uždavinį šiame pasaulyje. Galbūt apie tą paskirtį žmogus tesužinos tik po mirties. Todėl tiek vyras,

VIENYBĖS ESMĖ

Kostas Paulius

Vienybės esmė yra meilė, toji meilė, kurią įsakė Jėzus: „Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (Jn 13, 34). Jėzus gi mylėjo net ir gyvybę už mus atiduodamas. Todėl ir suprantame dar geriau, kad be meilės tikros vienybės negali būti.

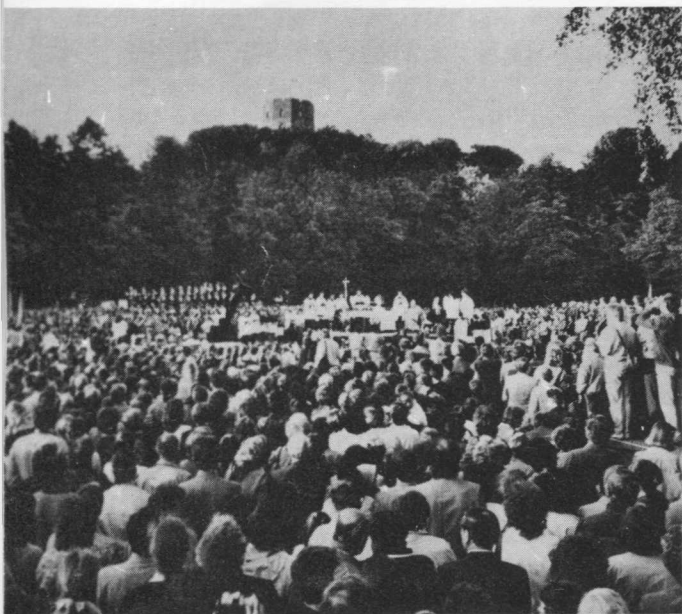
O tikroji vienybė yra dieviškos kilmės ir ji yra Švenčiausios Trejybės tarpusavio meilės išraiška. Jėzus tai ir patvirtino: „Aš ir Tėvas esame viena“ (Jn 10, 30).

„Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, tas pasilieka Dieve, ir Dievas pasilieka jame“ (1 Jn 4, 16). Kadangi Dievas yra meilė, ir kai Jis pasilieka mumyse, tik tada mes galime tikrai mylėti, nes ir jaučiame, kad: „Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesididžiuoja, nesipučia. Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nesusierzina, neįtaria piktumu, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visa ko viliasi, visa pakelia“ (1 Kor 13, 4-7).

Todėl visas mūsų žemiškasis gyvenimas, visi mūsų reikalai ir problemos, o svarbiausia mūsų ryšiai ir santykiai su žmonėmis turi būti pagrįsti Jėzaus įsakymais, ypač meilės įsakymu, ir apspręsti pagal visą jo mokymą.

tiek moteris turi teisę ir pareigą rinktis savo pašaukimą pagal savo norą ir gabumus, bet visados su mintimi, kad už darbus žemėje reikės duoti apyskaitą savo Tėvui danguje.

Apie asmeninę atskaitomybę Dievui turėtume dažnai visi pagalvoti. Veiksmu ar tylėjimu visi esame maitinę vieną ar kitą slibino galvą, iki jis išaugo į tikrą pabaisą. Kas ir kada tą slibiną nugalės, neaišku. Aišku tik viena, kad kova bus ilga ir sunki.

Šv. Mišios katedros aikštėje tremtinių dieną paminėti, 1989 m. *V. Ylevičiaus nuotr.*

Tad jei gyvensime ypač pagal Jėzaus meilės įsakymą, savaime liudysime savo gyvenimo pavyzdžiu vienybės esmę ir jos svarbumą.

Vis tik kartais neįmanoma būti vienybėje su artimu. Jei kas nors prieštarauja Dievo ir artimo meilei ir jo įskymams, žemiškuose reikaluose nesivadovauja teisingumu ir yra pasidavęs nežabotam egoizmui, tada mes su tokiu negalime būti vienybėje. Bet negalime ir tylėti, o turime jam aiškiai pareikšti su šventu įsitikinimu, kad su tokiais jo nusistatymais negalime sutikti. Tačiau turime su juo elgtis ramiai ir pagarbiai, turime už jį melstis.

Juk pats Jėzus, labai griežtai peikė fariziejus, kai jie prieštaravo jo mokymui. O kai jis kybojo ant kryžiaus, meldė: "Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro" (Lk 23, 34).

O mes, kurie laikome save tikinčiais, jei kartais tarp mūsų nutiktų koks nesutarimas, turėtume pagalvoti: jei tikrai mylime vienas kitą, kaip Jėzus mus mylėjo, pasiruošę net

gyvybę už vienas kitą atiduoti, nejaugi tada mūsų nuomonių skirtingumas galėtų būti svarbesnis, negu mūsų gyvybė?

Kadangi tikroji vienybė yra dieviškos kilmės, turime melsti Viešpatį malonės, kad mūsų pastangos vienybei išsaugoti nebūtų veltui, nesutarimai nesikartotų.

Niekas negali mus taip vienyti kaip Jėzus, kai mes jį priimame Šv. Eucharistijoje. O jis pas mus ateina net matomu būdu Mišių metu. Todėl nieko svarbesnio negali būti visame pasaulyje kaip Mišios! Jų metu Jėzus vienija mus visus į vieną didžiulę Dievo vaikų šeimą.

Jei tikime, kad vienybės esmė yra meilė ir suprantame kaip toji meilė turi konkrečiai reikštis, tada su giliu liūdesiu ir skausmu aiškiau matome ir geriau suprantame, kodėl visoje mūsų tautoje, kaip tėvynėje, taip ir išeivijoje, yra tiek daug susiskaldymo, nesutarimo, prieštaravimo. Tada mums visai aišku, jog visos tos nelaimės pagrinde priežastimi yra stoka tikros abipusės meilės.

Kai matome, kad tokios meilės stoka mūsų tautoje vis tebesireiškia, o mūsų žmoniškų pastangų ir krikščioniško gyvenimo pavyzdžio neužtenka vienybei atstatyti, tada turime žiūrėti, ko Jėzus iš mūsų nori ir reikalauja: "Kas neima savo kryžiaus ir manęs neseka, tas manęs nevertas" (Mt 10, 38).

Tai reiškia, kad Jėzus nori, jog visus savo kentėjimus aukotumėm Dievui, nes kaip tik tokioje aukoje ypatingai veikia jo galybė. Tokiu būdu Dievo galybė veikė ir Jėzaus aukoje, ką jis ir patvirtino: "O aš, kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs" (Jn 12, 32).

Kad Dievo galybė veiktų ir mūsų aukoje, kaip ji veikė Jėzaus aukojime, Jėzus ir liepė mums nešti savo kryžių, tai reiškia, kad mes ištiestumėm savo rankas ant kryžiaus, kaip ir jis padarė ir patraukė prie savęs visus ir vis tebetraukia daugybę, visus vienydamas visame pasaulyje.

Tada toksai aukojimas vienybei atstatyti ir bus veiksmingiausias, nes tokioje jau veiks pats Dievas, o mes būsim tik jo įrankiai.

RŪTA LIETUVIŲ PAPROČIUOSE

Danutė Bindokienė

Kas toji rūta ?

Rūta žalioji (ši rūšis daugiausia auginama Lietuvoje), lotyniškai *Ruta graveolens*, yra rūtinių (*Rutaceae*) šeimos daugiametis, pusiau sumedėjęs augalas. Jis paprastai išauga (nekarpomais) apie 80 cm aukščio, žydi birželio-rugpjūčio mėnesį. Lapai melsvai arba pilkšvai žali, kotuoti, 2 – 3 kartus neporomis plunksniški. Žiedai — žalsvai geltoni; vaisius — skiautėmis šviesiai ruda dėžutė; sėklos — juodos, stambokos. Rūtos dauginamos sėklomis ir gyvasaknėmis, nėra lepios, bet geriausiai auga trąšioje, saulėtoje žemėje.

Visas augalas turi stiprų kvapą. Antžeminė augalo dalis vartojama vaistams, nors šiam reikalui geriausiai tinka lapai, nuskinti prieš pat žydėjimą ir greitai sudžiovinti pavėsyje. Rūta dar vartojama kvepalų gamyboje.

Rūtoje yra šių veiksmingų cheminių medžiagų: eterinio aliejaus, furokumarino junginių, vitamino C, glikozido rutino, kaprono, kaprilo, palmitino, anyžių rūgščių, gyvasakių, rauginių ir mineralinių medžiagų.

Vartojant kaip vaistažolę, rūtos skatina tulžies ir šlapimo išsiskyrimą, reguliuoja kraujo kapiliarų sienelių pralaidumą (rutinas), eterinis rūtos aliejus vartojamas įtrynimams nuo sąnarių reumato. Liaudies medicinoje sakoma, kad rūta yra vaistas nuo devyniasdešimt devynių ligų: gydo ir ramina nervų ligas, stabdo kraujo iš nosies bėgimą, reguliuoja vidurių sutrikimus, žemina aukštą kraujo spaudimą, net stiprina kaulus ir dantis, padeda sergantiems akių ligomis ir t.t.

Kaip prieskonis, rūta nedaug vartojama, nes turi labai kartų skonį. Mažais kiekiais kartais vartojama actui ar sumuštiniais paskaninti. Plinijus Senasis (romėnų rašy-

tojas, gamtininkas, istorikas, gyvenęs 23 — 79 m. po Kristaus) tvirtinęs, kad rūtos kartumas gerokai sumažėja, jeigu ji auginama po figos medžiu. Mat figa perduodanti savo vaisių saldumą rūtai. Rūtos, augusios po figomis, geriausiai tinka ir vaistams. Niekur jos taip vešliai netarpančios, kaip po figomis.

Žinoma, Lietuvoje figos neauga, tai šiuo patarimu lietuvės, sėdamos rūtas, pasinaudoti negalėtų. Tačiau Plinijus taip pat pastebi, kad rūtos geriausiai tarpsta, jeigu jų sėklos būna pavogtos iš kieno kito darželio. Jos neblogai auga ir keikiamos, o giriamos ir gerbiamos — nyksta.

Dievo malonės augalas

Rūta žalioji arba kuri kita jos rūšis (rūtinų giminėje yra apie 40 rūšių) natūraliai auga pietinėje Europoje, ypač Viduržemio jūros kraštuose, taip pat Kryme, Azijoje ir kitur. Į Angliją rūtas atsivežė romėnai. Ji dažnai minima ir rekomenduojama vaistinių augalų ir senose farmakologijos knygose. Rūtas pamini ir Šekspyras savo dramoje "Ričardas II".

Amerikoje rūtos taip pat auginamos daugiausia vaistams. Pas didesnius daržininkus (ar per sėklų katalogus) galima pirkti rūtų sėklų, čia vadinamų "common rue", "Herb of Grace" arba tiesiai "rue". Rūtos iš amerikietiško sėklų truputį skiriasi nuo lietuviškųjų, nes yra šiek tiek žemesnės, apskritesnės, o lapai turi daugiau melsvo arba sidabrinio atspalvio.

Rūta dar vadinama "malonės augalu" ("Herb of Grace"). Ji buvo svarbi antikinėje medicinoje ir ypač Viduramžiais įvairiuose Europos kraštuose. Buvo tikima, kad rūta apsaugo nuo "blogų akių", kerų, raganavimo, maro, įvairių nuodų ir net velnio ža-

bangų. Rūta net galinti apsaugoti nuo nuodingųjų grybų (pvz., musmirių) veikimo ir gyvačių nuodų. Viduramžiais, kai maras ir kitos užkrečiamos ligos siautėjo Europoje, kilmingosios Anglijos ponios nuolat su saviimi nešiodavosi rūtų puokšteles, ypač išeidamos iš savo rūmų ir dalindamos išmalda elgetoms. Rūtos turėjusios jas apsaugoti nuo įvairių užkrečiamų ligų ir parazitų, kuriais garsėjo tuometiniai neturtėliai.

Apsaugos prieš kerus reikšmė rūta dar žinoma Šiaurės Afrikoje, Ispanijoje ir Arabijos žydų tarpe. Persijoje rūta tebevadinama šventa žole.

Katalikų Bažnyčia jau nuo IX a. šventino rūtas ir patarė vartoti apsigynimui nuo piktojo įtakos. Tuo tikslu rūta buvo auginama vienuolynų daržuose. XV a. ji buvo susieta su Dievo Motina, jai dedikuota ir tapo nekaltybės gėle. Rūtos šventinamos ir per Žolinę — Marijos į Dangų Ėmimo šventę. Tuo būdu jos tapusios "laidotuvių augalu" ir dedamos į karstus, ypač jauniems, skaistiems asmenims mirus.

Įdomu, kad vestuvių gėle rūta pirmiausia tapo Vokietijoje. Jaunoji, važiuodama į bažnyčią sutuoktuvėms, pasiimdavo rūtų puokštelę, kad apsisaugotų nuo visokių burčių, pakerėjimų, raganų. Kadangi rūta buvo paskirta Švenč. Mergelei, ji tuo pačiu simbolizavo ir jaunosios nekaltybę.

Rūta Lietuvoje

Rūtos Lietuvoje buvo ir yra toks kasdieninis, paprastas augalas, kad sunku įsivaizduoti laikus, kai rūtos ten neaugo. Tačiau rūta nėra natūrali Lietuvos augmenijos dalis.

Į Lietuvą rūta atkeliavo kartu su krikščionybe, o galbūt kiek anksčiau, kai į mūsų kraštą pradėjo atsikelti iš vakarų Europos vienuoliai (ypač pranciškoniai). Jie savo vienuolynų daržuose auginavo vaistinius augalus, o jų tarpe ir rūtas. Rašytiniuose šaltiniuose rūta minima 1563 m., tuomet ji augusi Rokiškio klebonijos darže. Vėliau

— XVII a. — rašytiniai šaltiniai paliudija, kad jėzuitas Jokūbas Paškevičius (miręs 1657 m., dirbęs Žemaitijoje) šventindavęs rūtas įvairiose Marijos šventėse ir dalindavęs žmonėms, kad tuo būdu paskatintų pamaldumą į Dievo Motiną.

Rūta Lietuvoje stipriai įsitvirtino, o kartu ir su ja susietos savybės: gydomosios galios ir kaip skaistybės simbolis. Tik netekėjusi, skaisti mergelė tegali puoštis rūtomis arba nešioti rūtų vainikėlį. Kai kuriose Lietuvos vietovėse mergaitė apkaišoma rūtomis tik tapusi moterim (t. y. po pirmosios mėnesinės), o rūtos simbolizuoja jos moterišką subrendimą. Tačiau ir visai jaunos mergaitės, priimdamos pirmąją Komuniją, pasipuošia rūtomis. Mirus jaunam žmogui, karstas taip pat puošiamas rūtomis.

Joks kitas augalas — vietinis ar iš kitur atvežtas ir išplitęs — neturi tokios svarbios vietos lietuvių tautosakoje ir papročiuose, kaip rūta. Iš tikrųjų, jeigu išimtume rūtą, pavyzdžiui, iš lietuviškų vestuvių papročių, tai nedaug kas beliktų.

Rūta liaudies kūryboje

Vaizdinėje liaudies kūryboje labai gausu rūtos lapelių motyvų, ypač audiniuose ir medžio drožiniuose. Žodinėje tautosakoje rūtai ypač plačiai atstovaujama jaunimo ir vestuvių dainose. Lietuvių tautosakoje vestuvinės dainos yra labai gausios. Jos ne tik sudaro didžiąją apeiginių dainų dalį, bet taip pat užima vieną iš žymiausių vietų lietuvių liaudies lyrikoje tiek savo kiekybe, tiek poetine verte. Šiose dainose rūta vaidina labai svarbų vaidmenį.

Rūtų vainikėlis, rūtelė, rūtų darželis minimas daug kartų. Jie simbolizuoja merginos jaunystę, nerūpestingąsias dienas, jos nekaltybę, mergaitišką vertę. Taip pat ir mergelės gyvenimo pasikeitimas, perėjus į vedybinį luomą, apdainuojamas simboliniu rūtų vainikėlio ir rūtos įvaizdžiu. Dainose sakoma, kad bernelio žirgelis rūtas numynė, kad jos nuvyto, su berneliu kalbant, arba

ledai (ar šalna) rūteles pakirto ir pan. Jeigu netekėjusi mergina susilaukia pavainikio kūdikio, ji tampa pajuokos objektu: rūtelės ne jai, nes ji rūtas “pamynė po kojų”, o vietoj rūtų vainiko dėvi kitą, nupintą iš virkščių ar bulvienojų.

Ne tik dainose, bet ir vestuviniuose papročiuose rūta labai ryški: pintuvių, sutuoktuvių, vainiko nuėmimo apeigose, net ir piršlybose, prieš vestuves.

Merginos stengdavosi, kad jų darželiuose rūtos būtų vešlios, gražios, kad jų neužgožtų piktžolės. Gėlių darželis visuomet būdavo vadinamas “rūtų darželiu”, nors rūtos jame sudarydavo tik mažą augalų dalį. Kaip bernelio vertė buvo sprendžiama iš jo žirgelio gražumo, eiklumo, taip mergina vertinama pagal savo rūtų darželį.

Liaudies papročiuose daug patarimų, kaip ir kada sėti rūtas, kad būtų vešlios, “garbanotos”, kaip jas apsaugoti, kad pasėtas paukščiai (vištos, žvirbliai) neiškapstyty, kaip apkasti, apkaupti, kad ilgai žaliuotų — net “žiemą vasarėlę”. Pvz.: rūtos, pasėtos Didįjį Šeštadienį, tarpiai auga ir neišnyksta; jeigu mergina šukuojasi galvą Velykų pirmą dieną arba šluoja pirkią, tai vištos rūtas iškapstys; rūtas reikia sėti šv. Jurgio dieną (per Jurgines), o paskui užakėti katės uodega arba katino koja, tai jos gražiai augs ir bus garbanotos; prieš Sekmines reikia rūtas apkasinėti, kad jos visada žalios būtų ir t.t.

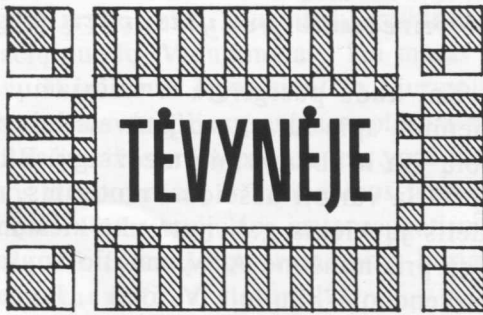
Rūtos simbolika lietuvių tautoje yra ryški ir dabartiniais laikais. Daug klubų, organizacijų pavadinta Rūtos vardu, mergaitės krikštijamos Rūta. Šiuo vardu pasivadina chorai, tautinių šokių rateliai, leidyklos (Lietuvoje ir svetur) ir kitos įstaigos bei įmonės. Rūta reikšminga ir išėivijos lietuviams, nes jungia su savo krašto tradicijomis, ugdo tėvynės meilę ir jos ilgesį. Šiaip ar taip, nors niekada oficialiai nepasakelbta, rūta yra tapusi tautiniu Lietuvos augalu.

Ar turėtume gėdytis rūtų?

Kai kada pasigirsta ir neigiamų atsiliepimų apie rūtą: tarp jos vaistinių savybių yra ir abortyvinių medžiagų. Rūtas nepataria vartoti nėščioms moterims, nes didelis jų kiekis gali nutraukti nėštumą. Jeigu prisiminsime A. Vienuolio apysaką “Paskenduolė”, kurioje Veronika, Juozelio suvedžiota ir žmonių pajuokiama, ieško patarimo pas seną kaimo žiniūnę. Toji pataria sutrinti rūtų su druska ir suvalgyti, tuomet “bėda” pranyksianti. Žinoma, rūtos nepadėjo ir tragiško Veronikos likimo nepakeitė. Čia būtų galima su šypsena pastebėti, kad rūtos, matyt, prastai veikia, nes net idiliškame Lietuvos kaime vis pasitaikydavo merginų su panašia “bėda”, kuri ištiko “Paskenduolės” Veroniką... Tačiau yra tikra, kad rūtomis, per daug jų vartojant, galima apsinuodyti. Taip pat pasitaiko žmonių, kurie rūtomis alergiški: palietus augalą, išberia odą, niežti ir skauda.

Liaudis sako, kad norint šunį mušti, ir lazda atsiranda. Šiame pasaulyje nerasime absoliutaus gėrio. Turime ir daugiau augalų, kurie yra nepaprastai žmonijai naudingi, bet taip pat gali būti ir piktnaudžiaujami. Pvz., rugelis—žiemkentėlis, nuo senų senovės mylimas ir gerbiamas mūsų tautoje. Lietuviai net ir svetimuose kraštuose negali apsieiti be juodos ruginės duonos. Tačiau iš rugių ne tik duona kepama: iš jų daroma degtinė, kurios išgėrę, žmonės prikrečia daug “kiaulysčių” ir net bjaurių nusikaltimų pridaro. Ar dėl to reikėtų kaltinti rugius? Tą pat galime pasakyti apie aguonas, kanapes, kakao lapus, kukurūzus ir dar kitus augalus.

Šiaip ar taip, rūta yra giliai įleidusi šaknis į mūsų tautos papročius, tradicijas, kasdieninę buitį. Dėl vienos kitos ne visai priimtinos savybės jos atsisakyti nevertėtų (juo labiau, kad neturime pakaitalo). Sudėjus visas, rūtai priskiriamas gerąsias, naudingąsias ypatybes, prisiminus, kad ji

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

PAGERBTAS NEŽINOMAS KAREIVIS

Lapkričio 23 d. Kauno arkikatedroje — bazilikoje prie sarkofago su Nežinomojo kareivio palaikais stovėjo garbės sargyba, skambėjo gedulinga muzika. Tūkstančiai kauniečių atėjo atsisveikinti su atvežtais iš Giedraičių Lietuvos kario palaikais. Buvo laikomos šv. Mišios už žuvusius Lietuvos laisvės kovotojus. Po pamaldų sarkofagas su kario palaikais buvo nuvežtas į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį, prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Skambant gedulingai melodijai, kapo duobę pašventino buvęs politinis kalinys kun. Alfonsas Svarinskas. Pamokslą pasakė Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos rektorius kun. Sigitas Tamkevičius, S.J.

Prie paminklo kalbėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis.

— Tėvynė ir laisvė, — pasakė jis, — tai žodžiai, kurie prikėlė Lietuvą. Su jos vardu prieš 72 metus į kovą už laisvę stėjo tėvynės

sūnūs. Ne vienas iš jų už Lietuvą paaukojo savo gyvybę. Tėvynė šventai saugojo jų atminimą... Tegu ši vieta tampa vienybės ir susiteltimo ir jos gynimo simboliu.

Nuleidžiant sarkofagą į kapo duobę su Nežinomojo kareivio palaikais, nuaidėjo trys salvės. Prie Nežinomojo kareivio kapo užsidegė amžinoji ugnis.

Iškilmės baigėsi priesaika, kurią prie Nežinomojo kareivio kapo davė Krašto apsaugos departamento Vilniaus ir Kauno rinktinių savanoriai.

Iškilmėse dalyvavo Latvijos, Estijos ir Ukrainos patriotinių organizacijų atstovai. (Tiesa)

KOMJAUNIMĄ PAKEITĖ FORUMAS

Vilniuje baigė darbą dvi dienas trukęs pirmasis Lietuvos jaunimo forumo suvažiavimas.

Respublikos komjaunimo organizacijos pavadinimas pakeistas į Lietuvos jaunimo forumą.

Suvažiavimas patvirtino forumo įstatus, delegatai iš esmės pritarė jaunimo forumo programai. Lietuvos jaunimo forumo respublikos tarybos pirmininku išrinktas Raimundas Šyvy.

Suvažiavimo dalyviai pasiuntė telegramą JAV prezidentui dėl Pabaltijo dalyvavimo Helsinkio konferencijoje. (Lietuvos aidas)

PAGERBTAS PROTĖVIŲ ATMINIMAS

Spalio 27 d. Ukmergės rajono Želvos bažnyčioje buvo aukojamos Mišios. Po pamaldų Dvareliškių kapinaitės, kurių atstatymo iniciatorius ir fundatorius — JAV verslininkas A. Mikalajūnas, gimęs ir augęs Dvareliškių kaime, — buvo iškilmingai atšventintos. Ceremonijoje

į mūsų tėvynę atkeliavo pačiu kilniausiu būdu — kartu su Kristaus mokslu ir Švenč. Mergelės garbinimu, suskaičiavus tūkstančius liaudies dainų apie rūteles, rūtų darželius ir vainikėlius, su pasididžiavimu vadinkime rūtą sava, tautine gėle, nieko neatsiprašinėdami, niekam nesiaiškinti, kad ją sėjame savo (net ir svetimų žemių) darželiuose. Tegul ji mums visuomet pri-
mena tolimąją, išsvajotąją Lietuvą.

Šaltiniai:

Jonas Balys "Lietuvių kalendorinės šventės", Silver Springs, Md, 1978; "Lietuvių Enciklopedija", XXV ir XXIII t.; "Lietuvių tautosaka: Dainos", I t., Vilnius, 1962; D. Bindokienė, "Lietuvių papročiai ir tradicijos iševijoje", Čikaga, 1989; "Vaistiniai augalai", vyr. red. J. Pipinys, Vilnius, 1973; "Universal Standard Encyclopedia", v. XX, New York, 1955; "Encyclopedia Lituanica", v. IV, Boston, 1975; F. Bianchini, F. Corbetta, "The Complete Book of Health Plants", New York, 1985.

dalyvavo kardinolas V. Sladkevičius, A Mikalajūnas, kun. A. Svarinskas, prof. Č. Kudaba ir lietuviai svečiai iš JAV. (Lietuvos aidas)

IR SUGRĮŽO DIONIZAS POŠKA PRIE SAVO BAUBLIŲ...

Šilalės rajone, Bijutuose buvo didelės iškilmės: atidengtas paminklas Dionizui Poškai, kurį sukūrė skulptorius Krutinis. Iškaltas iš balto marmuro garbusis mūsų rašytojas ir kultūros veikėjas, nemirtingosios odės — “Mužiko Žemaičių ir Lietuvos” autorius vėl sugrįžo prie savo garsųjų Baublių, pasilikęs visiems laikams rymoti gražiam gėlių darželyje. Paminklą atidengė tolimas rašytojo giminaitis, Kauno žemės ūkio akademijos dėstytojas A. Poška, pašventino Kaltinėnų ir Girdiškės parapijų klebonas P. Linkevičius. (Lietuvos aidas)

PAMINKLAS IŠĖJUSIEMS

Spalio 20 d. Alytaus rajono Simno bažnyčioje buvo laikomos Mišios už žuvusius Lietuvos partizanus. Po pamaldų kapinėse buvo pagerbti 1945 m. vasario 21 d. Liepakojų kaime žuvę dvidešimt du partizanai.

Kun. Gediminas Bulevičius pašventino naują paminklą, kuriam akmenis iš Dzūkijos žemės surinko buvęs tremtinys Albertas Jarmalavičius.

— Šie partizanai — vieni iš pirmųjų lietuvių tais metais žuvusių ginant nepriklausomybę. Nužudyti ir numesti Simno miestelio aikštėje, jie išbuvo tris dienas. Po to pats savo rankomis juos suguldžiau į šią žemę. NKVD karininkas, man paprašius, leido prieš užkasant pridengti rūbų skiautelėm vyrų akis, — pasakojo A. Jarmalavičius.

Penkios poros brolių išėjo į šį būrį ir negrįžo.

(Lietuvos aidas)

MUZIKO ALFONSO MIKULSKIO KŪRYBA LIETUVOJE

Alfonso Mikulskio “Tautinių Mišių už kenčiančią Lietuvą” muzika lapkričio 11 d. skambėjo Kauno arkikatedroje-bazilikoje. Šį kūrinį pirmą kartą Lietuvoje atliko Kauno technologijos universiteto tautinio meno ansamblis “Nemunas”, vadovaujamas Prano Jurkonio, choras ir tautinių instrumentų orkestras.

Kompozitoriaus Alfonso Mikulskio kūryba

Lietuvoje kol kas mažai žinoma. Jo nuopelnai tautos kultūrai kelis dešimtmečius buvo nutylimi. Jis vienas iš žymesnių JAV lietuvių kompozitorių, chorvedžių ir kultūros veikėjų. Dar Lietuvoje 1940 m. įkurto dainų ir šokių ansamblio “Čiurlionis” vadovas. Šis dar tebeveikiantis Klyvlende ansamblis šiemet koncertavo Lietuvoje.

Alfonso Mikulskis sukūrė arba harmonizavo daugiau kaip pusę tūkstančio muzikos kūrinių: dainų chorui, muzikinių pjesių, lietuviškų dainų bei šokių aranžuotų, tautinių instrumentų orkestrams ir kanklių ansambliams. Reikšmingiausias jo kūrinys — “Tautinės Mišios už kenčiančią Lietuvą”. Jos pirmą kartą 1976 m. nuskambėjo Filadelfijos katedroje.

“Nemuno” ansamblis žada dar šiemet šį kūrinį atlikti Šančių Jėzaus Širdies, Švento Antano ir kitose Kauno bažnyčiose. Repertuarą žadama papildyti ir kitais Alfonso Mikulskio kūriniais. (Tiesa)

STARKONIŲ ŠIMTAMETIS

Šiaurės Lietuvos lygumose nedaug terasi kaimų, kuriuose nebūtų stūksojęs vėjo ar vandens malūnas. Dešimtys jų kadaise tarnavo ir dabartinio Pakruojo rajono ūkininkams. Štai Pamūšyje prie tilto per Mūšą greta buvo sutūpę net trys: vienas vandens ir du vėjo malūnai, o kiek atokiau sparnais švytravo ir ketvirtasis.

Šiandien iš tų senosios technikos jėgainių daug kur belikę vien nuširusios sienos ar žemėn susmežę pamatai, o kitur jų nebesutiksi nė ženklo — tik iš lūpų į lūpas tebeklaidžioja legendos ar padavimai apie čia klestėjusius šaunius malūnus ir dar šaunesnius malūnininkus. Tokiai lemčiai atrodė, kad pasmerktas ir Starkonių kaimo malūnas, auksarankių meistrų patatytas lygiai prieš šimtą metų ir nurimęs tik pokario kolūkių laikais, kai kaimyniniuose Vainiunuose suūžė elektra varomas jo konkurentas.

— Malūnas turėjo gerą vardą, — pasakoja vietos gyventojas Vytautas Matuzevičius, beje, čia gimęs ir augęs, o po Sibiro tremties vėl sugrįžęs į tėvų sodybą. — Net tolimoj Žemaitijoje stebėdavosi: iš kur tie starkoniškiai ima miltus, kad jų pyragas toks baltas...

Vyresnio amžiaus žmonės dar prisimena šiame kaime malūninkavusius Mažeiką, Petrulevičių, Pežą ir, žinoma, ypatingą malūno įrangą bei nepaprastą valcavimo girkas, kurios bene

labiausiai išgarsino Starkonius. Kas atgaivins jų šlovę?

Į seną suvargusį malūną šiemet atėjo Mikniūnų kolūkio statybininkai, pasiryžę jį restauruoti. Jau išlieta ir metalinė lentelė, skelbianti, kad tai ne tik technikos, bet ir istorijos paminklas.

Gera pradžia žadina viltį: gal Starkonių šimtmetis atgims ne turistų akims paganyti ar kokiai egzotiškai užėigai priglausti, o bus atstatytas ir tikrajai savo paskirčiai. Gal prabėgs metai kiti, ir malūnas vėl sumojuos sparnais, gaudydamas vėją savo džiaugsmui ir žmonių naudai. (Tiesa)

AR PIRKSIME TURGUJE MOLIO PUODYNĖ?

„Lietuvos ryte“ Juozas Markelevičius rašo, kad jau tik vaikystės prisiminimuose atgyja kaimo darželių tvoros, nukabinėtos puodais, puodynėmis, ąsočiais. Apylinkės puodžiai prižiėdavo jų visiems šeiminių poreikiams: pienui, girai, medui supilti, grybams sūdyti, kugeliui į pečių išauti, šeimyną pavalgydinti, o aguonas Kūčių dieną tik moliniuose dubenyse trindavo, karštą valgį moliniuose lauknešėliuose darbininkams nešdavo.

Žino kaimo žmonės keramikinių indų privalumus ir šiandien. Bet pabandyk molinį ąsotį, puodynę ar dubenėlį šiandien nusipirkti parduotuvėje ar turguje, jei ir metalinių nėra. Dėl prekių stygiaus kaltiname blokadą, betgi puodžių amatui ji negalėjo atsiliiepti. Molio ir malkų — pagrindinių žaliavų puodininkystei — turime pakankamai. Nebeliko vieno — gerų meistrų. Pokario metais puodžių arteles išvaikė, dirbtuves išardė, o per keletą dešimtmečių ir pačius meistrus smėlio kalneliai priglaudė.

Jaunus keramikus rengia Lietuvos dailės akademija, keletas technikumų, bet jie arba į dailės kombinatus, arba į „Jiesios“ eksperimentinę keramikos gamyklą siunčiami dirbti.

Žvilgtelėkime į turgų, kad ir per Kaziuko mugę. Moliniais dievais, švilpynėmis, pakabučiais, karoliais prekystaliai apkrauti, o puodynės su žiburiu nerasi. Neapsimoka, sako dailiosios keramikos meistrai. O ar apsimokėdavo puodus žiesti prieškariniams meistrams? Merkinės, garsėjusios dzūkų krašte savo puodžiais, turguje paskutiniaisiais ketvirtojo dešimtmečio

metais keramikos dirbinių kainos buvo: litro talpos puodų — 30 centų, dviejų litrų — 70 centų, penkių litrų — apie 80 centų. 100 molinių plytų kainavo 4-5 litus. Uždirbti buvo galima gerai, — sakydavo garsusis Merkinės meistras Pranas Giedra, — 60-80 litų per savaitę ir daugiau. Darbas sunkus — nuo saulės iki saulės.

PAMINKLAS SUKILĖLIŲ VADUI

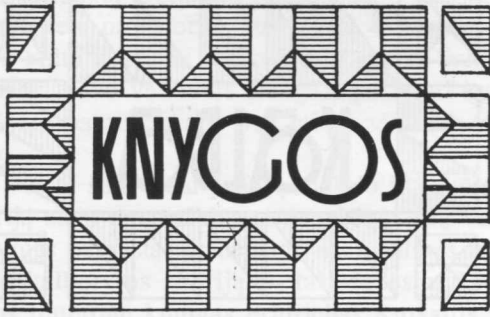
Šį rudenį Plungės rajone, Juodeikių kaime, buvo atidengtas paminklas ir kryžius 1863 metų Žemaičių sukilėlių vadui Antanui Vaišvilai. Šis drąsus ir ištvermingas lietuvių tautos sūnus, nuėjęs nelengvą gyvenimo kelią nuo dvaro samdinio iki Plungės valsčiaus viršaičio, atkakliai gynė darbo žmonių interesus, demaskavo ponijos klastas ir neteisības, organizavo ginkluotus žemaičių sukilimus prieš carizmo savivalę Lietuvoje. Jis ne kartą buvo žiauriai mušamas ir kankinamas. Mirė tremtyje Tomsko gubernijoje.

Įžymaus žemaičio skulptūrą iš medžio išdrožė plungiškiai tautodailininkai broliai Leonardas ir Gediminas Černiauskai. Kryžių padarė nagingas meistras kulikiškis Stasys Šilas.

Paminklą sukilėliams pašventino Kulių parapijos klebonas Česlovas Degutis. Apie lietuvių tautos kovas prieš prispaudėjus, tremtinių ir knygnešių dalį kalbėjo Lietuvos knygnešių draugijos primininkė Irena Kubilienė. Antano Vaišvilos palikuonis — kaunietis Juozas Grušys, Lietuvos respublikos Aukščiausios tarybos deputatas, Antano Vaišvilos ainis Zigmas Vaišvila.

Iškilmų dalyviai sodybvietėje pasodino ąžuolų giraitę. Klausėsi Sigito Gedos ir Kazio Bradūno eilių, kurias skaitė teatro aktorė Virginija Kochanskytė. Klausėsi tremtinių choro ir Plungės ansamblio dainų bei giesmų. (Tiesa)

■ Vilniuje, Dailės parodų rūmuose, lapkr. 9 d. buvo atidaryta foto paroda „Susitikimas su popiežiumi“. Parodos šūkiu pasirinkti Jono Pauliaus II žodžiai „Blogis nugalimas geriu“. Išstatyta 400 nuotraukų iš popiežiaus kelionių, susitikimų su žymiaisiais pasaulio žmonėmis, iš audiencijų. Nuotraukos darytos asmeninio popiežiaus fotografo Arturo Mari. Parodą suorganizavo Dailės parodų direkcija su lenkų laikraščio „Znad Wili“ redaktoriumi.

Kelios knygos iš Lietuvos

A. R.

Gera pasikeisti knygomis išeivijai su tėvynės rašytojais. Esame atidesni vieni kitiems. Čia norisi atkreipti dėmesį į dviejų (dar jaunų) autorių tris knygas, išleistas 1989 m. Vilniuje.

Jurgis Kunčinas. *“Vaizdas į mėnulį”*. Apsakymai. Iliustracijos Algimanto Švažo. “Vagos” leidykla Vilniuje. Tiražas 15.000. Kaina 65 kapeikos.

J. Kunčinas yra poetas, be to, vertėjas (iš vokiečių k.), išleidęs eilėraščių rinkinius: “Takas per girią” (1977), “Atidėtas rugsėjis” (1984) ir kt. “Vaizdas į mėnulį” yra jo pirmas apsakymų rinkinys, matyt, rašytas per keletą metų (tai sprendžiu iš temų ir situacijų įvairumo).

Apie mėnulį tiek čia tėra, kad pirmame apsakyme berniukas pro žiūronus parodo tėvui nuostabų vaizdą... Kiti apsakymai yra iš margo gyvenimo, tačiau nemažai kur yra mažo berniuko vaidmuo, pvz., apsakymuose: “Berniukas eina pieno”, “Berniukų internatas”, “Sužeistas sniege” ir kt. Galbūt tai autoriaus vaikystės prisiminimai. Dvidešimt aštuoniuose apsakymuose patraukliai atvaizduoti įvairiausių prigimčių charakteriai nekasdienėse situacijose. Tai ir sudaro skaitybos įdomumą. Yra ir taiklaus humoro, net sarkazmo. Reikia tikėtis daugiau šio autoriaus prozos.

Jurgis Kunčinas. *“Vainikas Soscinei”*. Apybraižos. Išleido “Vaga”. Tiražas 5.000 egz. Kaina kietais viršeliais — 1 rb. 50 kp.

Tai patrauklus Alytaus aprašymas, Dzūkijos sostinės (dzūkiškai — soscinės) istorija, kul-

tūros paminklai, gamta ir džių gyvenimo nutikimai pokario metu iki šių laikų. Nėra užaštrintų politinių problemų, bet vieno kito gyvenimu užsimerami vargai ir prispaudimai. Knygoje įdėta pluoštas meniškų Vytauto Stanionio ir Petro Kaupinio nuotraukų.

Atrodo, kad ir “Apsakymai, ir “Apybraižos” Jurgio Kunčino rašyta vienu įsibėgimu. Yra net poros vaizdų ir žmonių pasikartojimo. Abi knygos malonios skaityti. Tikų ir jaunimui.

Jurga Ivanauskaitė. *“Kaip užsiauginti baimę”*. Apsakymai. Išleido “Vaga”. Viršelis — pačios autorės. Tiražas — 25.000. Kaina kietais viršeliais — 1 rb. 20 kp.

Vienuolika apsakymų iš naujausių laikų Lietuvoje (ne politine prasme). Aštriu žodžiu ir kampuotu vaizdu autorė išryškina moralinius nuopuolius: vidinę tuštumą, jauno žmogaus pasimetimą, pasaulėžiūros neturėjimą, siaubą... Mirties bijoma, nes be nuovokos dažnai į ją puolama su siaubu ir nuolatine baimė, nežinant, kaip su ja kovoti, kaip jos išvengti.

Įžanginiu žodžiu autorė savo knygai pasirenka Antano Maceinos pasakymą: “Kur Dievo nėra, kur žmogus pasilieka vienas su savo kentėjimais, kančia yra neprasminga”. Autorė prisipažįsta, kad ši knyga esanti tokios neprasmingos kančios liudijimas.

Taigi būtų labai liūdna knyga. Bet kas išvaduoja iš lūdesio, negrožio, amoraliskumo, baimės? Išvaduoja menas. O ši knyga — meniškai parašytų apsakymų rinkinys. Nemažai grubių, natūralistinių žodžių, bet vaizdai tokie tikri, sukrečiantys, kad, užbaigęs skaityti, nori ne “užsiauginti baimę”, o jos išvengti, nusi-kratyti, iš to košmaro išbristi. O kaip? Ogi siekiant gilesnių gyvenimo tiesų, aukštesnių vertybių. Taip mums byloja autorė, vaizduodama daugelį Lietuvos jaunimo, papuolusių į purvą ir siaubą. Manau, kad, perskaičius šią knygą, kiekvienas norės gelbėtis ir pagelbėti...

Atsimerant šios autorės romaną “Mėnulio vaikai” (1988), palyginus su šia knyga, ne tik norisi tikėti, bet ir tikiu, kad ši dar jauna rašytoja išaugs į stiprią prozininkę, plataus diapazono menininkę. Tai rodo ir jos iliustracijos.

■ Pirmąją parapiinę mokyklą Lietuvoje įsteigė Vytautas Didysis 1409 m. Trakuose.

Atsiūsta paminėti

LITHUANIAN CELEBRATIONS — LIETUVIŲ ŠVENTĖS. Redagavo Algimantas Kezys. Įvadas Danutės Bindokienės. Epilogas Mykolo Drungos. Išleido *Galerija*, 226 W. Superior St., Chicago, IL 60610. Spaudė Morkūno spaustuvė.

Tai yra gražiai išleistas albumas, kuriame net 51 fotografas (daugiausia iš Lietuvos) savo nuotraukomis vaizduoja įvairias šventes ir švenčių papročius Lietuvoje. Savo įvade Danutė Bindokienė taip apie šį leidinį rašo:

“Šiame albume sukauptos nuotraukos yra tartum lietuvių tautos gyvenimo veidrodis, kuriame akivaizdžiai atsispindi gyventojų kasdienybė ir šventiška nuotaika. Nuotraukos sugrupuotos skyreliais, dažniausiai pagal pačių fotografų pasiūlytą pavadinimą. Jos jungia daugelį Lietuvos kaimo ir miesto gyvenimo aspektų po tuo pačiu ‘Lietuvių švenčių’ pavadinimu.

Šalia didingų, gerai organizuotų folkloro festivalių, šliejasi kuklios gegužinės ar vakaruškos, kuriose kaimo muzikantas mėgėjiškai tampo armoniką, besilinksminant ir mažiems, ir seniems”.

Šį “Laiškų lietuviams” numerį iliustruojame keliomis nuotraukomis iš šio albumo.

PER AUKAS Į GARBĘ. Kun. Prano Masionio, S.J., religiniai eilėraščiai. Surinko Jonas Kidykas, S.J. Spaudai paruošė ir apipavidalino Teresė Bogutienė. Viršelį piešė Ada Korskaitė-Sutkuvienė. Išleido dr. J. Masilionis ir dr. Viktorija Miknienė 1990 metais Čikagoje. 277 psl., kaina nepažymėta. Recenziją duosime vėliau.

Į LAISVĘ. Nr. 109 (146). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai tris kartus per metus. Redaktorius: Juozas Baužys, 9240 Cliffside Ln., Orland Park, IL 60462. Administratorius: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

LITUANUS. Vol. 36, No. 4. Šį numerį redagavo Violeta Kelertienė. Redakcijos ir administracijos adresas: Litanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629-2913.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Broliai Juškos sugrįžo į tėvynę

Algirdas Sabaliauskas

1990 m. lapkričio 3 dienos rytą po iškilmingų pamaldų Vilniaus arkikatedroje, po įspūdingo kunigo Vaclovo Aliulio pamokslo, po himno ir tradicinės “Lietuva brangi” prie šios lietuvių šventovės kolonų, didžiulės minios palydėti karstai su brolių Juškų palaikais patraukė į jų numylėtą Veliuoną. Po daugiau kaip šimtmetį trukusios tremties iš tolimos Kazanės broliai sugrįžo į tėvynę.

* * *

Taip jau sutapo, kad ketveri metai, kurie skyrė Jono ir Antano Juškų gimimo dienas, pasaulio kalbotyros istorijoje prilygo ilgiems šimtmečiams. Mat tuo laikotarpiu vokiečių Franzas Boppas ir danas Rasmus Kristianas Raskas vienas po kito paskelbė knygas, kurios sukūrė naują humanitarinių mokslų sritį — lyginamąją istorinę kalbotyrą. Šviesiausi Europos protai jau anksčiau suvokę, jog “poetinį talentą kaimietis turi lygiai tokį pat, kaip ir riteris” (J.V. Goethe), dabar iš lyginamosios kalbotyros veikalų sužinojo, jog prie Nemuno dar gyvena tauta, kurios kalba, anot žymiojo vokiečių kalbininko Augusto Schleicherio, “formos tobulumu galėtų lenktyniauti su graikų, romėnų, senovės indų kūrniais”. Lietuva tuo metu

kentėjo sunkią svetimųjų priespaudą, o Europos universitetų profesoriai, susižavėję dvasine lietuvių kultūra, tačiau netikėdami lietuvių tautos ateitimi, savo veikalais stengėsi pastatyti kuo gražesnę paminklą ant šios mirštančios tautos kapo.

Būtent šiuo metu į mūsų mokslo ir kultūros istoriją atėjo trys ryškios asmenybės, kurių vardais mes paprastai pradėdame nacionalinės lietuvių kalbotyros istoriją — tai Mažosios Lietuvos liuteronų kunigas Fridrichas Kuršaitis ir broliai Juškos.

Skirtingas buvo šių žmonių likimas. Fridrichas Kuršaitis dirbo neblaškomas ir nesiblaškydamas, sulaukęs gilios senatvės, sėkmingai užbaigė planuotus didžiulius darbus, buvo atitinkamai pagerbtas ir beveik su vokišku pedantizmu paskutiniame veikale — 1883 m. išleistame lietuvių-vokiečių kalbų žodyne galėjo parašyti: “Taip aš baigiu savo literatūrinį lietuvių kalbos darbą, linkėdamas savo tautai, kuriai gimimu priklausiau ir ilgą amžių sąžiningai dirbau, palaimos”. Broliai Juškos galutinę savo darbo vaisių nesulaukė. Priešingai, amžinos klajonės, nesibaigiantys rūpesčiai dėl savo darbų ateities sutrumpino jų gyvenimą. Antanas prieš pat mirtį, sunkios ligos kamuojamas, džiaugėsi išvydęs pirmąjį dainų tomą, o pirmieji jo garsiojo žodyno puslapiai dienos šviesą išvydo jau po abiejų brolių mirties.

Jonas Juška gimė 1815 m. birželio 8 dieną Žarėnuose, Telšių rajone. Mokėsi Kražių gimnazijoje. 1840-1844 m. klasikinę filologiją studijavo Charkovo universitete. Kandidato laipsniu baigęs šį universitetą, negavęs tarnybos gimtajame krašte, mokytojavo Mogiliovo, Novgorodo, Kazanės katedrų korpuso inspektoriumi. Mirė Kazanėje 1886 m. gegužės 11 dieną.

Lietuvių kalba J. Juška susidomėjo daugiausia skatinamas savo buvusio profesoriaus Charkovo universitete, žymaus rusų slavisto Izmailo Sreznevskio. Kai 1856 m. jau minėtas vokiečių kalbininkas A. Schleicheris Prahėje išleido pirmąją mokslinę lietuvių kalbos gramatiką “Litauische Grammatik”, J. Juška Rusijos Mokslų Akademijos darbuose paskelbė plačią šio veikalo recenziją.

1861 m. Mokslų akademija Peterburge išleido svarbų J. Juškos darbą “Kalbos lietuviško liežuvio ir lietuviškas stotrašymas arba or-

tograpija”. Jame J. Juška mėgino detaliau klasifikuoti lietuvių kalbos tarmes, nagrinėjo lietuvių kalbos rašybos problemas. Kai kurie jo pasiūlymai, pavyzdžiui, rašyti *v, š, č, o* ne *w, sz, cz*, vėliau įsigalėjo ir išliko dabartinėje mūsų rašyboje. J. Juška, atrodo, pirmasis pavartojo ir dabar vartojamus kalbotyros terminus *įvardis, šaknis*. Gana įdomus ir reikšmingas faktas, kad J. Juška šiame darbe vartojo ne savo gimtąją žemaičių tarmę, o aukštaičių, mažai kuo besiskiriančią nuo dabartinės bendrinės kalbos pagrindą sudarančios tarmės, nors anoje A. Schleicherio gramatikos recenzijoje pirmenybę buvo teikęs žemaičių tarmei.

J. Juška rusų kalba buvo parašęs ir mokyklinę lietuvių kalbos gramatiką. Tačiau ji nebuvo išleista. Jis taip pat mėgino rašyti lyginamąjį lietuvių, latvių, senovės prūsų ir slavų kalbų žodyną. Kaip rodo ne taip jau seniai paskelbta archyvinė medžiaga, J. Juška buvo pirmasis kalbininkas lietuvis, domėjęsis sanskritu ir lietuvių kalbos santykiais.

Patys didžiausi J. Juškos nuopelnai lietuvių filologijai ir apskritai kultūrai, žinoma, yra jo darbas prie brolio Antano dainų rinkinio ir lietuvių kalbos žodyno.

Antanas Juška gimė 1819 m. birželio 16 dieną Daujotuose, Raseinių rajone. Kaip ir brolis, mokėsi Kražių gimnazijoje. Be kita ko, tarp jų mokytojų čia buvo ir didysis mūsų švietėjas Motiejus Valančius. 1843 m. A. Juška baigė Vilniaus kunigų seminariją. Kunigavo Zarasuose, Obeliuose, Antazavėje, Ukmergėje, Pušalote, Lyduvėnuose, Vilkijoje, Veliuonoje, Alsėdžiuose. Už palankumą 1863 m. sukilimo dalyviams buvo suimtas ir devynis mėnesius kalintas Kaune. 1879 m. persikėlė pas brolių į Kazanę, kur 1880 m. lapkričio 1 dieną mirė.

A. Juška tikrąja šio žodžio prasme buvo legendinis lietuvių tautosakos ir lietuviškų žodžių rinkėjas. Jis daugiausia Veliuonos apylinkėse užrašė apie septynis tūkstančius liaudies dainų, apie du tūkstančius melodijų. Be to, išsamiai aprašė Pušaloto ir Veliuonos apylinkių vestuvių papročius. Sudarė trisdešimt tūkstančių žodžių žodyną. Šiuos žodžius užrašė iš liaudies lūpų, dažniausiai su atitinkamais jų reikšmę iliustruojančiais sakiniiais. Savo rinkiniams A. Juška paskyrė, galima sakyti, ne tik svarbiausią savo gyvenimo dalį, bet ir visą turtą. Už sutruk-

dytą laiką savo dainininkams ir dainininkėms jis mokėdavęs anais laikais net ir didelius pinigų: už darbymečio metu padainuotą dainą moterėlė gaudavo 30 kapeikų. Ne be reikalo sklido gandai apie nepaprastus šio kunigo turtus. Girdi, pinigų jis turėjęs tiek, kad išsigandęs, jog šie nesupelytų, varstydavo ant virvučių ir džiovindavo savo kambaryje. Anie "pinigai" buvo ne kas kita kaip kortelės su lietuviškais žodžiais... A. Juškos veiklą visokiais būdais skatino ir buvęs jo mokytojas Motiejus Valančius.

A. Juškos tautosakos rinkiniai, dalis žodyno buvo paskelbti carinės priespaudos metais, kai lietuviams buvo uždrausta spauda lotyniškais rašmenimis. Čia nemaža padėjo pažangūs ano meto Rusijos mokslininkai, kurie suprato didžiulę šių rinkinių vertę ne tik lietuvių kultūrai, bet ir pasaulio mokslui. Šiuo atžvilgiu ypač daug nusipelnė tuo metu Rusijos universitetuose profesoriavęs garsusis lenkų kalbininkas Janas Boudouinas de Courtenay. Prie žodyno tobulinimo ir išleidimo prisidėjo žymiausias ukrainiečių kalbininkas Aleksandras Potebnia, rusų akademikai Izmailas Sreznevskis, Filipas Fortunatovas, profesorius, vėliau pravoslavų vyskupas Aleksandras Aleksandrovas, žymiausias chorvatų slavistas Vatroslavas Jagičius, lietuvių kalbininkai Jonas Jablonskis, Kazimieras Būga, Jurgis Šlapelis.

Kai mes kalbame apie brolius Juškas, jų nuopelnus, kartais net ir sunku pasakyti, kur baigiasi vieno darbas, o kur prasideda kito. Lie-

tuvių kultūrai šie du nepaprasti broliai tai turbūt tas pats, kas vokiečiams broliai Grimmai, latviams broliai Kaudzyčiai.

Rūpestingasis Juškų globėjas J. Boudouinas de Courtenay 1885 m. rašė: "Brolių Juškų atminimas neišnyks, kol gyvuos lietuvių tauta, kol egzistuos mokslininkai, besidomintys jų dvasinio ir visuomeninio gyvenimo reiškiniiais".

Prisimindami brolius Juškas, turėtume prisiminti ir dar vieną šviesią šios giminės asmenybę — Peterburgo universiteto privatdocentą Jono Juškos sūnų Vytautą, kuris, kaip oficialus Antano Juškos žodyno redaktorius, 1895 metų vasarą atvyko į Lietuvą, ilgesnį laiką praleido Suvalkų gubernijoje, tyrinėdamas pietvakarių lietuvių tarmes, o paskui ketvertą mėnesių Veliuonos apylinkėse tikrino dėdės surinktą žodyno medžiagą. V. Juška teikė daug vilčių jaunam lietuvių kalbos mokslui. Deja, šiltinės palaužtas, eidamas vos dvidešimt šeštuosius metus, jis atsigulė Estijos žemėje.

* * *

Brolius Juškas palaidojo Veliuonos bažnyčios šventoriuje. Prie jų kapo buvo pasakyta ne tik daug gražių žodžių, bet ir veliuniškių dainininkių padainuota Antano Juškos užrašyta daina apie garsų Veliuonos miestą. Dabar šis miestas, priglaudęs du mūsų kultūros milžinus, pasidarys dar garsesnis ir dar artimesnis kiekvieno lietuviio širdžiai.

■ Lietuvių religinė šalpa lapkričio mėnesį pasiuntė į Lietuvą keturis konteinerius dovanų: knygų, vaistų, drabužių ir žaislų vaikams. Knygos teko Vilniaus dailės akademijai, Vilniaus ir Kauno universitetams, ateitininkams, krikščionims demokratams, skautams ir kitoms institucijoms. Daug dovanų gauta iš amerikiečių institucijų. McGraw-Hill leidykla padovanojo 56 dėžes naujų universiteto lygio inžinerijos knygų, kurių kiekvienos kainos vidurkis apie 40 dol. Sabre leidykla skyrė verslo ir politinių mokslų leidinius, daug mokslo lei-

dinių paaukojo Fordhamo, Pace, Čikagos universitetai bei Niujorko teisės institutas. Susidarė apie 1.200 dėžių knygų, maždaug 20 tonų. Kalėdinėms dovanoms našlaičiams, seneliams, tremtiniais susidarė trys konteineriai drabužių, žaislų. Pirmieji konteineriai pasiekė Lietuvą, gauta padėka.

■ JAV-se trūksta kunigų. Trūkumas augs. Jei dabar kunigas aptarnauja maždaug 1.500 tikinčiųjų, tai po 15 m. kunigui teks ap rūpinti 4.000. Palaiptiui daugiau bažnytinių pareigų pervedama pasauliečiams.

Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,

Nuoširdžiai dėkoju Jums ir Jūsų bendradarbiams už rūpestingai redaguojamą žurnalą. Jau 40 metų jis lanko mano namus. Jo visuomet mieliai laukiu. Labai vertinu jo reikšmę ir su malonumu skaitau, pasiryžusi ir toliau jį prenumeruoti.

O. Krasauskienė

Mielieji "Laiškai lietuviams",

Gavęs šį žurnalą, visą perskaitau, nes jame yra pamokančių religinių straipsnių. Man labai įdomios žinios iš viso pasaulio ir iš Lietuvos. Noriu sužinoti, ar jį siuntinėjate ir į Lietuvą. Manau, kad brangiai kainuotų. Ar yra kokia galimybė ten jį nusiųsti?

Pr. Gluoksnyš

Gerbiamasis,

Rašote, kad viską perskaitote, bet iš Jūsų laiško atrodo, kad ne viską pastebite. Juk jau keletą kartų rašėme, kad į Lietuvą siuntinėjame daugiau kaip du šimtus egzempliorių. Daugelis užsako savo giminėms ir pažįstamiems. Taip pat ir iš "Atgarsių" skyriaus matote, kad žmonės ten žurnalą gauna ir už jį dėkoja. Žinoma, siuntinėjimas į Lietuvą brangokai kainuoja, bet mes už prenumeratą brangiau nereikalaujame — ir į Lietuvą tik 15 dolerių.

Gerbiamieji,

Norėčiau išgirsti Jūsų nuomonę, kaip lietuvių kalboje reikėtų vartoti žodį "ponas". Kiek žinau, anglų kalboje "Mr." vartojamas tik su pavarde, bet niekuomet tik su vardu. Ar tai tinka ir lietuvių kalbai?

R. Žiogarys

Gerbiamasis,

Nors anglų kalboje Mr., Mrs., Miss paprastai vartojama su pavardėmis, bet kartais vartojama ir su vardais. Lietuvių kalboje ponas, ponia, panelė galima vartoti ir su pavardėmis, ir su vardais, pvz.: ponas Juozas, ponia Aldona, panelė Vida.

Gerbiamoji Redakcija,

Mūsų šeimoje Jūsų žurnalas labai laukiamas. Dėkingi Jums už tokį lietuvišką, tautinį, religinį žurnalo turinį. Tai redaktoriaus ir jo bendradarbių nuopelnas. Už tai Jums nuoširdus ačiū!

Lietuva dabar — tarsi Kristus po kryžiumi. Ji eina ir skelbia atbundantį laisvės rytą. Todėl kiekvienas žodis iš užjūrio mus padrąsina, įkvepia naujų jėgų. Religinis žodis mūsų tautai labai reikalingas, ypač jaunimui, kad prisikeltume iš to dvasinio nuopolio, kuriame gyvenome tiek metų.

Linkiu Jums visiems ir toliau kūrybinės sėkmės!
Marija Lisinskienė (Vilnius)

Gerbiamoji redakcija,

"Laiškai lietuviams" man yra gražiausias, dvasią gaivinantis, nepamainomas turtas. Ačiū!

Adolė Duoblienė

Gerbiamieji,

"Malonėkite ir toliau siuntinėti "Laiškus lietuviams". Nuostabiūs straipsniai taip džiugina sielą. Gyvuokit, rašykite. Telaimina Jus Dievas.

Kazimiera Sadauskienė

▼ Bolševizmas — tai nuodingiausias, Markso sufabrikuotos dujos: jos plaukia per visą pasaulį, ir kur tik jos stipriau susikoncentruoja, naikina visokią gyvybę ir užmuša kiekvieną mintį. Didžiausia to blogio kalvė — Maskva, kur nuolat kalamos grandinės visą žmoniją supančioti ir, atitraukus nuo Kristaus, paklupdyti ją prieš antikristą. Adomas Jakštas

▼ Napoleonas, kai buvo ištremtas Šv. Elenos saloje, sakė: "Tautos išmiršta, sostai dulkėmis pavirsta, tik viena Bažnyčia amžinai stovi".

Vargas vienam!

Daugiau kaip prieš 130 metų Darvinas skelbė, kad žmonės, gyvenantys šeimoje, ilgiau išlieka sveiki ir geros nuotaikos. Neseniai amerikiečių mokslininkai nutarė patikrinti šį teiginį. Įvairių JAV rajonų gyventojų apklausa parodė, kad viengungiai dažniau skundžiasi hipertenzija, neurastenija, opalige. Nustatyta, kad vedybinis gyvenimas palankiau veikia vyro organizmą negu moters. Vyrai sunkiau pakelia žmonos netektį negu žmona vyro. Taip pat moteris, nuolat bendraudama su dviem artimom draugėm, prailgina savo gyvenimą 5 metais, o su keturiom — 7-10 metų. Vienatvė sutrumpina gyvenimą 10-15 procentų žmonių.

Kas ilgiau gyvena?

Anglų gydytojas G. Rodersas tyrė žmonių gyvenimo trukmę ir išanalizavo 50 metų statistinius duomenis. Didžiojoje Britanijoje ilgiausiai gyvena kunigai ir gydytojai. Antroje vietoje — inžinieriai, juristai, mokytojai. Trumpiausiai gyvena policininkai ir žurnalistai.

Matriarachatas Norvegijoje

Norvegijoje iš 5 moterų nuo 25 iki 54 metų trys dirba. Daugelyje aukštųjų mokyklų vyrauja moterys. Netgi fakultetuose, pvz., teisės, kurie nuo seno laikyti vyriškais, daugiausia dėsto moterys. Maža tikimybė, kad jaunuolis, baigęs aukštąjį mokslą, gaus gerai apmokamą darbą. Matriarachatas gresia ir politinei sferai. Manoma, kad 2000 metais moterys užims pusę vietų norvegų parlamente ir daugelyje politinių partijų.

Ar seniai vartojama nafta?

Egipto mokslininkai teigia, kad naftą ir jos produktus žmonės naudoja jau daugiau kaip 8.000 metų. Senovės šumerai iš naftos gaudavo asfalto, o iš asfalto buvo daromi papuošalai, indai, skulptūros. Asfaltas naudotas ir statyboje, o Babilone jis buvo rišamoji ir apdailos medžiaga, statant tvirtoves, šventyklas ir gyvenamuosius namus. Senovės Egipte asfaltas ir nafta buvo pagrindinės balzamavimo medžiagos. Tais pačiais laikais nafta pradėta naudoti šildymui ir apšvietimui.

Nyksta raganosiai

Afrikos šalyse jau kelintas dešimtmetis stengiamasi apsaugoti raganosius nuo išnaikinimo, bet gamtosaugos situacija vis blogėja. Azijos ir Afrikos rinkose raganosių ragų paklausa tebedidėja. Daugelyje šalių vyksta tikras karas tarp gamtosaugininkų ir brakonierių. Žūva ir žmonės, ir raganosiai. Kadaisė juodųjų ir dviragių raganosių šiame žemyne, į pietus nuo Saharos, gyveno šimtai tūkstančių. 1980 m. jų sumažėjo iki 15 tūkstančių, o dabar tėra apie 3700 individų...

Gerbiamieji,

Ačiū už "Laiškus lietuviams", kurie darosi vis įdomesni straipsniais, žiniomis, gražiais vaizdais ir išvaizda.

B. Morkūnienė

Gerbiamieji,

"Laiškai lietuviams" puikiai redaguojami ir leidžiami, tik viršelis nepatinka.

Ona Strimaitienė

Gerbiamas Redaktoriau,

Jau treči metai gaunu "Laiškus lietuviams". Su įdomumu perskaitau visus numerius. Labai patinka žurnalo kalba ir stilius. Man labai malonu, kad gražus lietuviškas žodis iš Čikagos mane pasiekia.

Jums ir visam Jūsų kolektyvui linkiu puikios sveikatos, kūrybinių minčių.

Irena Pranaitytė (Vilkaviškis)

Psichiatras:

— Ponia, dėl ko neatvedėte savo vyro anksčiau?

— Daktare, kai jis dar turėjo šiek tiek sveiko proto, jokių būdu nesutiko eiti pas gydytoją.

Vokiečių gydytojas Kristofas Vilhelmas Hufelandas (1762-1836) sunkiai susirgo. Jo aplankyti atėjo visas būrys kolegų. Hufelandas tyliai tarė:

— Mano ponai! Aš greitai mirsiu, tačiau po manęs liks trys puikiausi gydytojai.

— Prašome pasakyti, kas jie, — ėmė teirautis kolegos, tikėdamiesi būti paminėti.

Hufelandas nusijuokė:

— Aišku, pasakysiu. Tai — vanduo, gimnastika ir dieta.

— Jonuk, — mokė motina sūnelį, — jau aš tau ne kartą sakiau, kad nekalbėtum, kai vyresnieji kalba. Kalbėk, kai jie nustos kalbėti.

— Bet, mamyte, jie niekad nenustoja kalbėti.

— Kodėl, daktare, toks nuliūdęs?

— Praradau daug pacientų: vieni greit numirė, kiti greit pasveiko.

Operos teatre, repetuojant meilės sceną, režisierius šaukia artistui:

— Jūs vaidinate nenatūraliai! Argi niekad neteko būti su moteria panašioje situacijoje?

— Žinoma. Bet aš tada nedainuodavau arijų.

Teisėjas klausia teisiamąjį:

— Ar prisipažįstate, kad girtas bandėte patekti į teatrą?

— Taip. Blaiviam nė į galvą nebūtų atėję.

— Ar girdėjai, kokia baisi audra buvo šią naktį?

— Audra? Argi šią naktį buvo audra?

— Buvo ir dar kokia! Dangus maišėsi su žeme!

— Tai kodėl tu manęs nepažadina? Juk žinai, kad aš per audrą negaliu miegoti.

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ Priskėlimo parapija Kaune kartą per mėnesį leidžia laikraštį "Priskėlimas", 3.000 tiražu. Platinama Kaune nemokamai. Jo redaktorius yra medicinos profesorius Alfredas Smailys. Jis yra SSSR Aukščiausios Tarybos deputatas. Jis yra pasiūlęs suremontuoti Priskėlimo bažnyčią Kaune, yra bažnyčios atstatymo komiteto narys.

■ Britų rašytojas, laikraštininkas, televizijos darbuotojas Malcolm Muggeridge, kuris Motinos Teresės labdaros poveikyje prieš 8 metus tapo kataliku, mirė lapkričio 14 d., sulaukęs 84 metų amžiaus. Paskutiniu laikotarpiu raštuose ir televizijoje jis stengėsi pabrėžti krikščionybės idealus. Mirė slaugymo namuose, praslinkus 3 mėnesiams nuo kraujo išsiliejimo smegenyse. Jo atsivertimas į katalikybę, drauge ir jo žmonos, įvyko 1982 m. Jo televizijos programos turėjo vardą "Something beautiful for God", perteikiant Motinos Teresės gyvenimą.

■ Prof. K. Pakšto, žymaus katalikų veikėjo, geografo, atminimą pagerbiant, jo gimtinėje

Užpaliuose steigiamas muziejus. Tuo rūpinasi Lietuvos geografų draugija, kurios prezidentas yra prof. dr. St. Vaitekūnas. Jis lapkričio mėnesį lankėsi Čikagoje. Pakšto muziejui tinkančius eksponatus prašo siųsti jo adresu: Žirmūnų 128, bt. 9, 232012 Vilnius, Lithuania.

■ Šv. Rašto iliustruoti tekstai "Dievas kalba savo vaikams", pritaikyti moksleiviams išeivijoje ir Lietuvoje, išleisti lietuviškai. Parūpino "Bažnyčia varge" (The Church in Need) organizacija. Galima gauti jos būstinėje: Aid to the Church in Need, P.O. Box 576, Deer Park, NY 11729.

■ Lietuvoj Aukščiausioji Taryba paskelbė, kad be tautinių švenčių dar bus švenčiamos šios dienos: Nauji Metai, Velykų dvi dienos, Visų Šventė, Vėlinės ir Kalėdų dvi dienos.

■ Kun. Viktoras Dabušis mirė lapkričio 9 d. Seminole, FL, sulaukęs 80 m. amžiaus, po sunkios ligos. Buvo veiklus organizacijose, buvo Kauno arkivyskupijos katalikų akcijos direktorius, Amerikoje daugiau pasireiškė spaudoje, daug padėjo Dainavos stovyklai. Buvo Petersono, N.J., lietuvių parapijos vikaru ir klebonu.

■ Kanados Lietuvių Kunigų Vienybės valdybon išrinkti: pirm. kun. dr. V. Skilandžiūnas, kun. A. Simanavičius, kun. J. Staškus.

■ Kun. Hermanas Šulcas, salezietis, jau 11 m. yra išdirbęs Afrikos misijose. Atvykęs į Čikagą lapkričio mėnesį, skaitė paskaitas apie Ruandos ir kitas Afrikos misijas.

■ Izraelio vyriausybė nusprendė suremontuoti Kristaus Gimimo bažnyčią toje vietoje, kur pagal tradiciją V. Jėzus yra gimęs.

■ JAV vyskupai priėmė 185 puslapius turintį dokumentą seksualiniais klausimais. Tai pagrindiniai katalikų seksualinės moralės dėsniai.

■ Vatikano nusistatymą išreikšdamas, Paryžiaus konferencijoje pasakė kalbą Vatikano Valstybės sekretorius kard. Agostino Casaroli, išskeldamas Baltijos valstybių nepriklausomybės reikalą. Kalbėjo lapkr. 20 d. Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje. Pabrėžė, kad Europos saugumo klausimas bus geriausiai užtikrintas, jeigu bus laikomasi teisingumo ir demokratijos, pagerbiant tautų teisę tvarkytis

pagal savo apsisprendimą. Ypač pabrėžė Baltijos valstybių nepriklausomybės ir laisvės siekimus.

■ JAV vyskupai lapkr. 14 d. vienbalsiai nusprendė įvesti privalomą rinkliavą bažnyčiose, telkiant lėšas paramai Rytų Europos, Sovietų Sąjungos ir Pabaltijo religinėms bendruomenėms. Kard. J. Bernardinas pareiškė, kad šalpos direktoriaus pareigoms jis yra išleidęs kun. J. Šarauską. Išskeldamas Lietuvos Katalikų Bažnyčios rūpesčius, vyskupų pasitarime kalbėjo ir lietuvis vysk. Salatka. Ši rinkliava bus vykdoma kasmet per trejus metus, o gal bus pratęsta ir dar dvejiems metams. Siūloma rinkliavą atlikti pirmą gavėnios sekmadienį... Šalpai lėšos bus telkiamos ir iš pasauliečių fondų. Dalinama bus pagal tų šalių vyskupų konferencijų pageidavimus. Numatoma, kad šalpa bus skiriama religiniam švietimui, evangelizacijai, seminarijoms, vietinei katalikų labdarai. Kiek lėšų bus surinkta, sunku spėlioti, bet būna atsitikimų, kad tokiomis rinkliavomis JAV katalikų bažnyčiose surenkama net ir apie 10 mil. dol.

■ Vilniuje ir Kaune rugs. 21-22 d. buvo rodomas filmas "Jėzus", kurį 175 pasaulio kalbomis parūpino "Campus Crusade for Christ" organizacija, kurios centras yra Laguna Niguel, CA. Lietuviškai ją įkalbėjo Vilniaus jaunimo teatro aktoriai. Tai suorganizavo Arūnas Čiuberkis.

■ Vatikano radijo lietuvių skyriuje darbuojasi kun. Kazimieras J. Ambrasas, S.J. Jis buvo Vilniaus universiteto profesorius, dėstęs universitete nuo 1967 m., pasižymėjęs knygų vertėjas, parašęs veikalus "Vertimo mokslas", "Vertimo tyrinėjimai". Buvo pakviestas dėstyti lietuvių kalbą Poznanės universitete. 1989 m. iššventintas kunigu. Buvo didelė sensacija, kai tas mokslo vyras 1989 m. liepos 3 d. atlaikė savo primicijas Lietuvoje.

■ Gruzijoje, Tbilisio mieste, jau nuo 1988 m. veikia atkurta Teologijos akademija.

■ Švedijoje, Stockholme, veikia visai Skandinavijai skirtoji kunigų seminarija.

■ Bolševikų nukankintiems vyskupams: arkiv. T. Matulioniui, arkiv. M. Reiniui, vysk. V. Borisevičiui užvedamos beatifikacijos bylos.

■ Lietuvos vyskupai pasiuntė raštą Aukš-

čiausiajai Tarybai, kuriame pasakė: "Mes, Lietuvos vyskupų konferencijos nariai, reiškiamo visišką pritarimą tiems, kuriuos Dievo apvaizda ir tautos pasitikėjimas pakvietė vadovauti Lietuvos valstybei šiuo lemtingu metu". Toliau pareiškė pasitikėjimą, kad jie eis didžiųjų tautos vyrų, kaip dr. J. Basanavičius, nubrėžtu keliu, išėję atkurti Lietuvos nepriklausomybę.

■ Jėzuitų tarptautinių misijų žurnalas "Contact" paskutiniame 1990 m. numeryje paskelbė straipsnį apie lietuvius jėzuitus Čikagoje, drauge pažymėdamas, kad 1773 m. Lietuvos jėzuitų provincija buvo didžiausia pasaulyje, turėjo 1.114 narių, laikė 21 kolegiją ir dar vedė 44 misijų stotis. Ta provincija taipgi turėjo 8 jėzuitų vienuolynus.

■ Sibire, prie Laptevų jūros, Lenos upės žio-tyse, kur 1941 m. buvo laikomos moterys ir vaikai, pastatytas 16 metrų aukščio kryžius. Igarkoje taip pat pastatytas kryžius.

■ Petrašiūnuose, netoli Kauno, yra bendri sese-lių kazimieriečių kapai, kur kukliame paminkle švyti įrašas: "Mirtis mirė tada, kai ant kryžiaus mirė gyvybė".

■ 1991 metais bus minima 100 metų sukaktis nuo ypatingai svarbios ir pažangios katalikų socialinės doktrinos paskelbimo enciklikoje "Rerum Novarum", kurią paskelbė popiežius Leonas XIII 1891 m.

■ Bolivijos misijose darbuojasi kun. dr. Bendoraitis, jam ten talkina vienuolė gail. sesuo Ksavera Šakėnaitė. Praeitą vasarą pas juos, pasišventusius neturtėlių gydymui, buvo iš Lietuvos atvažiavęs būrys gydytojų ir medicinos studentų, kurie dirbantiems misijose talkino. Buvo atvažiavęs ir seselės Ksaveros sesers sūnus Aleksandras Guobys, profesoriaująs Vilniaus konservatorijoje. Svečiai iš Lietuvos per 5 savaites talkino ir padėjo kasti pamatus kun. dr. Bendoraičio statomai antrai ligoninei. Ligi šiol jie nei vienas dar nebuvo peržengęs geležinės uždangos.

■ Baltimorės klinikos psichologas John Gartner paskelbė, kad jų komisijos tyrimai parodė, jog kaliniai, kurie kalinami labiau pasiduoda religijos įtakai, elgiasi geriau, kai būna paleisti.

■ Artimo meilės vienuolija, įkurta Motinos Teresės, jau turi savo padalinius 87-se kraštuose su daugiau kaip 3.000 seselių.

■ 1990 m. liepos 29 d. Tauragėje iškilmingų pamaldų metu, kur dalyvavo visų 38 Lietuvos parapijų atstovai, pirmą kartą buvo išventinta kunige moteris Tamara Kelerytė-Šmit. Iškilnėse dalyvavo Latvijos, Rusijos liuteronų vyskupai, taipgi ir Amerikos liutuvų liuteronų atstovai. Tamara Kelerytė-Šmit, kartu su savo vyru gimnazijos mokytoju, buvo atvažiavusi iš Vokietijos.

■ Kaišiadorių katedroje įvestos pamaldos jaunimui. Jų metu gieda jaunimo choras, vedamas Prano Greisiaus.

■ Pasaulio Medicininės šalpos organizacija (World Medical Relief) paskyrė Lietuvai 679 tūkstančių dol. vertės vaistų, medicininių reikmenų ir įrengimų. Tą auką išgavo bendromis jėgomis Lietuvių Katalikų Religinė šalpa ir Lietuvos Vyčiai. Išsiųsta "Caritas" sambūriui, kuris steigia diagnostinę kliniką Kaune. Siekiant gauti tą dovaną Lietuvai, daug pasidarbavo dr. J. Laukaitis, Rasa Razgaitienė, R. Boris. Konteineris su tais mediciniškais reikmenimis buvo išvežtas lenkų laivu. Transporto išlaidos sumokėtos iš specialaus L. Vyčių fondo. Konteineris buvo egzaminavimui ir slaugymui stalai, vežimėliai invalidams, vaistai, vitaminai, antibiotikai, adatos, švirkštai, tvarsčiai, pirštinės. Medicinos reikmenų svoris buvo 18.344 svarai.

■ Kun. Antanas Rubšys, Manhattan kolegijos profesorius, dabar užsiėmęs Šv. Rašto nauju vertimu į liutuvų kalbą, telkia medžiagą savo naujiems veikalams.

■ "Darbininko", kurį dabar leidžia liutuviai pranciškonai, 75 m. sukakties šventė buvo gruodžio 2 d. Brooklyne. Iškilmingas Mišias Apreiškimo par. bažnyčioje aukėjo vysk. P. Baltakis. Kult. Židinio salėje kalbėjo "Darbininko" vyr. red. kun. dr. Kornelijus Bučmys, red. Paulius Jurkus. Sveikinimo kalbą pasakė gen. kons. Anicetas Šimutis. Koncertinėje dalyje dainavo sol. Algis Grigas, akompanavo pianistas Povilas Stravinskas.

■ Lietuvos vyskupų konferencijos vardu kard. V. Sladkevičius specialiaime pareiškime pažy-

mėjo, kad Lietuvoje bažnytinių pastatų nacionalizavimas yra panaikintas. Bažnyčios teisių atkūrimas įvykdytas. Valstybės bendradarbiavimas su Bažnyčia kultūros, švietimo ir labdaros srityje užtikrintas, tai naujo įstatymo reikalas atkrinta. Lietuvos Katalikų Bažnyčia sau išskirtinių teisių ir privilegijų nesiekia, sutikdama, kad visoms konfesijoms būtų taikomi tie patys nuostatai.

■ Kanadoje gimusi Marguerite d'Youville, įsteigusi vadinamąjį Pilkųjų seselių vienuolyną, gruodžio 9 d. paskelbta šventąja. Ji buvo gimusi 1701 m., turėjo sunkų gyvenimą. Mirė jos vyras, keturi vaikai. Pati buvo daug vargo mačiusi. Susirūpinusi varguomenės parama, drauge su kitomis trimis moterimis pradėjo globoti benamius, ligonius, suklydusias moteris, varguomenę, indėnus. Jų kongregacija susilaukė pripažinimo 1755 m. Palaimintąja buvo paskelbta 1959 m. Jos šventumą patvirtino staigus leukemija sergančios moters išgyjimas.

■ Lietuvoje pasirodė religinės muzikos plokštelės. Jas įrašė Šiaulių valstybinis kamerinis choras "Polifonija", kurio meno vadovas ir dirigentas yra S. Vaičiulionis. Plokštelėje yra Maironio "Lietuva brangi" (J. Naujalio), A. Strazdo "Pulkim ant kelių", T. Brazio ir A. Žalvarnio "Popiežiaus himnas" ir kt.

■ Lietuvoje, Rumšiškėse, rugsėjo 22 d., dalyvaujant buvusiems Magadano ir Kolymos tremtiniams, buvo pašventintas koplytstulpis pagerbiant atminimą tų, kurie žuvo išvežti į Sibiro Kolymą. Šventinimo apeigas atliko buvęs tremtinys kun. A. Svarinskas. Buvusieji Kolymos ir Magadano tremtiniai mėgsta rinktis Rumšiškių kultūros namuose, kur jiems daug prielankumo rodo jų direktorius.

■ Svedasų bažnyčios šventoriuje 1990 m. rugsėjo 30 d. buvo pašventintas koplytstulpis, skirtas sukilėlių vadui kun. Antanui Mackevičiui atminti (1828-1863). Tai buvo kovotojas už Lietuvos išlaisvinimą iš caristinio jungo. Maskolių sugautas ir pakartas. Koplytstulpį sukūrė liaudies menininkas Stasys Karanauskas. Pašventinimo iškilmėms vadovavo parapijos klebonas Vladas Rakašauskas.

■ Lietuvoje, tarp Degučių ir Vencavų, Krakynės miške, naciai yra išžudę apie 8.000 žydų

vyrų, moterų ir vaikų. Antalieptės klebono kun. A. Dauknio paraginti, žmonės ėmėsi tvarkyti ir puošti tų nužudytųjų kapus. Šiame darbe dalyvavo ir ateitininkai.

■ Lietuvoje katalikiškojo moterų sambūrio "Caritas" konferencijos 1990 m. lapkričio ir gruodžio mėnesiais buvo Kaišiadoryse, Marijampolėje, Panevėžyje, Telšiuose, Vilniuje ir Kaune, taigi buvo sušauktos visose vyskupijose.

■ Maskvoje 1989 m. įkurtas klubas "Dvasinis dialogas". Jam vadovauja taryba, kurios priešakyje yra filosofijos daktaras Julijus Šreideris. Klubo posėdžiai vyksta du kartus per mėnesį. Būna paskaitos, pokalbiai, videofilmų peržiūros, susitikimai su atvykstančiais iš užsienio dvasininkais, žinomais visuomenės veikėjais. Į savo renginius klubo vadovybė kviečia ir Lietuvos katalikus. Barklainiuose, netoli Panevėžio, 1990 m. rugsėjo 9 d. pašventintas pavasarininkų pastatytas kryžius. Pašventino Panevėžio Švč. Trejybės bažnyčios klebonas kun. R. Pukenis. Mažoje Barklainių bažnytėlėje pastatytas meniškas altorius, kurio centre pagal lietuvių liaudies meno tradicijas iš ąžuolo išdrožta Kristaus skulptūra.

■ Gallupo tyrimų biuras nustatė, kad katalikų Bažnyčia JAV-se auga. Dabar katalikai sudaro 28 % JAV gyventojų.

■ Lenkijos naująjį prezidentą Lech Walensą pasveikino popiežius Jonas Paulius II, skatindamas siekti vienybės Lenkijoje.

■ Salvadore traukiami į teismą pulkininkas ir aštuoni kiti kariai už 1989 m. įvykdytą šešių jėgautų kunigų nužudymą.

■ Vatikano valstybės sekretorius kard. Agostino Casaroli pasitraukė iš pareigų. Nauju Vatikano valstybės sekretoriumi paskirtas arkivyskupas Angelo Solano, kuris didžiąją dalį savo diplomatinės tarnybos buvo praleidęs Lotynų Amerikoje. Jis nuo 1988 m. buvo Vatikano valstybės sekretoriaus pavaduotojas. Sovietų Sąjungos ambasadorius prie Vatikano Juri Karlov iškėlė kard. Casaroli vaidmenį, ugdant Vatikano suartėjimą su Sov. Sąjunga.

Juoz. Pr.

“Laiškų lietuviams” konkursas

Konkursas baigiasi kovo 1 d., tad jau nedaug laiko beliko. Kas dar neparašė, tuoj rašykite ir siųskite redakcijai. Po kovo 1 dienos atėję straipsniai nebus užskaitomi konkursui. Plačiau apie konkurso taisykles ir temas — praėjusiuose numeriuose. Konkurso vertinimo komisija: Vytautas Kasniūnas (pirm.), Vaida Kelerienė (sekr.), ses. Ona Mikailaitė, Edvardas Tuskenis, Gailutė Valiulienė.

Nuoširdi padėka “Laiškų lietuviams” rėmėjams

35 dol. aukojo G. Damašius.

30 dol. aukojo Ir. Kairytė.

Po 25 dol. aukojo: L. Kriaučeliūnas, O. Vilėniškienė.

Po 20 dol. aukojo: F. Lenkutis, kun. V. Radvina, O. Matusaitienė.

Po 15 dol. aukojo: F. Černiuvienė, V. Udrienė, Č. Masaitis, T. Karvelis, V. Kupcikevičius, A. Kazlauskas, K. Uknevičius, S. Kamarauskas, G. Gražienė, J. Sėulienė, A. Lipčius, M. Šermukšnis, K. Razauskas.

Po 10 dol. aukojo: Z. Martinaitis, B. Kšinskas, S. Plėnienė, A. Stankaitis, L. Krajauskas, J. Ardys, L. Šmulkštienė, L. Velūnas, D. Mikoliūnas, V. Chainas, O. Šilėnas, O. Dovydaitis, O. Kindurienė, K. Ramašauskas, J. Masilionis, K. Milūnas, A. Valavičius, J. Daunoras, P. Dirda, I. Oksas, J. Jodelė, E. Arlauskas, K. Linkus, P. Mikalauskas, P. Petraitis, H. Pakalnis, P. Žilinskas, P. Gasiūnas, T. Norkus, V. Gečas, P. Janulis, E. Venclovas, A. Karaitis, J. Rugėnė, P. Norvilas, S. Blynas, J. Siaurusaitis, S. Martišauskas, A. Malinauskas, V. Krasauskas.

9 dol. aukojo P. Burokas.

8 dol. aukojo S. Jelionienė.

6,50 dol. aukojo L. Padurskis.

Po 5 dol. aukojo: kun. St. Gaidelis, J. Petraitis, S. Šimkus, M. Andriušienė, K. Eigėlienė, I. Mėliauskas, M. Ostrauskas, K. Rožanskas, J. Zalagėnas, B. Stangenberg, O. Jagėla, M. Noreika, E. Slapšys, A. Vitkus, J. Lasinskas, B. Micpovilius, E. Vasyliūnas, kun. A. Babonas, N. Kaminskas, S. Baltusis, Z. Brencius, J. Likander, F. Dimgaila, E. Karalius, K. Gėncius, A. Rugys, E. Gimžauskienė, M. Židžiūnienė, M. Kušlikienė, I. Jasys, V. Maciejauskas, M. Černiauskas, L. Paulavičius, V. Kazlauskas, V. Kezinaitis, A. Paulius, Z. Stancikas, A. Dzirvonas, E. Pocius, S. Slepawicz, V. Valkavickas, A. Karaliūnas, L. Vedegys, I. Kerėlienė, S. Strokienė, M. Edėlis, D. Domkus, H. Milaknis, K. Palčiauskas, B. Rymantas, A. Urbonas, V. Žebertavičius, A. Rudis, A. Staniulienė, V. Rociūnas, E. Vindašienė, B. Rygertas, P. Pranis, P. Sidzikauskas, A. Varneckas, M. Kardauskaitė, K. Meškauskas, A. Sandargas, B. Jakniūnienė, O. Jusys, K. Jakštas, A. Pakštys, G. Kaufmanas, V. Šniuolis, K. Jankūnas, J. Janušonis, S. Lukas, J. Matulaitis, R. Čėpulis, A. Naudžius, A. Smolinskas, S. Pumputis, B. Stonkus, J. Jūrėgis, M. Arštikis, V. Gailiūnas.

3 dol. aukojo E. Šilgalienė.

Po 2 dol. aukojo: S. Ilginienė, S. Graužinis, P. Bernotavičius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gedėminas Vakarė. Techn. redaktorė — Teresė Pautėniūtė-Bogutėnė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636–1098 Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata – 15 dol., atskiras numeris – 1,50 dol.